

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

**М. І. Олійник, К. С. Кузнєцова, Т. А. Колтунович,
І. Р. Перепелюк**

ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Методичні рекомендації для студентів спеціальності
«Дошкільна освіта»*

Чернівці
Видавничий дім «РОДОВІД»,
2019

УДК 372.8
О 751

Друкується за ухвалою вченої ради
факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 6 від 20 лютого 2019 р.)

Рецензенти:

Мачинська Н. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка

Янкович О. І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

О 751 Академічна мобільність викладача закладу вищої освіти: методичні рекомендації для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / М. І. Олійник, К. С. Кузнєцова, Т. А. Колтунович, І. Р. Перепелюк. – Чернівці: Видавничий дім «РОДОВІД», 2019. – 140 с.

У посібнику представлено тематику лекційних, семінарських та індивідуальних занять з навчальної дисципліни «Основи академічної мобільності викладача вищої школи» та методичні вказівки до них.

Зміст видання добирався з урахуванням найбільш актуальних питань академічної мобільності.

Навчальний посібник адресований студентам закладів вищої освіти різних рівнів акредитації спеціальності «Дошкільна освіта»; викладачам, педагогам-практикам і всім, хто цікавиться проблемами академічної мобільності.

УДК 372.8

© М. І. Олійник, К. С. Кузнєцова,
Т. А. Колтунович, І. Р. Перепелюк, 2019
© Видавничий дім «РОДОВІД», 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ.....	8
Тема 1. Сутність, види та суб'єкти академічної мобільності ...	8
Тема 2. Академічна мобільність викладача закладу вищої освіти в Україні.....	20
Тема 3. Структура академічної мобільності викладача закладу вищої освіти	31
Змістовий модуль 2. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	40
Тема 1. Особистісно- і професійно-мобільні якості особистості. етика та психологія ділового спілкування професіонала	40
Тема 2. Психологічні регулятори поведінки педагога	56
Тема 3. Секрети академічно-мобільного викладача закладу вищої освіти	61
ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ з навчальної дисципліни «Основи академічної мобільності викладача вищої школи»	65
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ з навчальної дисципліни «Основи академічної мобільності викладача вищої школи»	66
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року визначає питання забезпечення системного підвищення якості освіти як такі, що потребують першочергового вирішення, адже підвищення якісного рівня освіти – запорука економічного зростання держави та ефективного розв'язання соціальних проблем суспільства в найближчому майбутньому.

Серед можливих напрямів обговорення проблематики якості вищої освіти, насамперед, варто звернути увагу на ті, які безпосередньо стосуються основних учасників освітнього процесу:

- того, хто навчається (здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня);
- того, хто навчає (науково-педагогічні працівники);
- того, хто замовляє відповідну послугу (підприємство, держава, суспільство).

Спираючись на результати аналізу стратегічних напрямів реформування освіти, які представлено у фундаментальних дослідженнях *А. В. Власюка, В. Г. Гамаюнова, Г. А. Дмитренка, С. М. Домбровської, О. В. Дубровки, С. А. Калашникової, С. В. Майбороди, Л. П. Полякової, В. М. Огаренко, В. В. Остапчука* та багатьох інших учених, пріоритетною, відповідно до сучасних вимог суспільства, є підготовка майбутніх викладачів закладів вищої освіти до повноцінної професійної діяльності.

У процесі інтеграції вищих навчальних закладів у міжнародний освітній простір дуже важливе місце належить академічній мобільності студентів і викладачів, яка дозволяє не лише підвищити якість надання освітньої послуги, а й впливає на розвиток конкурентних відносин як на рівні окремих викладачів, так і на рівні вищих навчальних закладів.

Реальним кроком у розв'язанні означених проблем стане викладання на педагогічних факультетах університетів і в педагогічних інститутах навчальної дисципліни «Основи академічної мобільності викладача вищого навчального закладу».

Предмет вивчення навчальної дисципліни: теоретичні основи й особливості академічної мобільності викладача закладу вищої освіти.

Структура програми навчальної дисципліни:

1. Теоретичні основи академічної мобільності.
2. Академічна мобільність викладача закладу вищої освіти.

Мета навчальної дисципліни: формування та розвиток ключових компетентностей (базових компетентностей, ключових компетенцій і метапрофесійних якостей) як основи академічної мобільності майбутніх викладачів закладів вищої освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Засвоєння студентами основних наукових понять.
3. Формування позитивного ставлення молодого фахівця до самого себе та навколишнього світу.
4. Розвиток комунікативної, інтерактивної та перцептивної сторін спілкування з метою запобігання виникненню комунікативних бар'єрів.
5. Формування готовності майбутніх фахівців вищої школи до академічної мобільності.
6. Розвиток якостей, необхідних для академічно мобільного викладача закладу вищої освіти (комунікативних, ділових, здатності до самопізнання та підприємливості, конкурентно-спроможності).
7. Розвиток умінь і навичок планування власного майбутнього професійного життя.

У результаті засвоєння спецкурсу розвиваються такі компетенції студентів:

- **знання:**
 - змісту дефінітивно-понятійного поля спецкурсу;
 - умов та механізмів здійснення академічної мобільності;
 - нормативно-правового забезпечення академічної мобільності викладача закладу вищої освіти;
 - сутності, змісту і специфічних особливостей програм академічної мобільності.
- **уміння:**
 - аналізувати програми академічної мобільності;

- самостійно збагачувати професійні знання і професійний досвід;
- виявляти та розвивати професійні й особистісні якості тощо.

Основні форми організації вивчення дисципліни: лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота студентів, індивідуальна робота викладача зі студентами (консультації, надання науково-методичної допомоги для виконання завдань самостійної роботи та індивідуальних науково-дослідних завдань, перевірка виконання завдань самостійної роботи).

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу, а саме: комп'ютерна підтримка навчального процесу, упровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, круглі столи, опрацювання дискусійних питань, проектний метод тощо).

Спецкурс передбачає такі методи контролю:

Методи усного контролю: усне індивідуальне опитування; фронтальне опитування; усна доповідь; захист проектів.

Комплексний контроль знань студентів здійснюється на основі результатів проведення поточного та підсумкового контролю знань.

Об'єкт контролю – навчальна діяльність студентів та її результати. Навчальні досягнення студентів визначають оцінюванням:

- 1) знань (якість усних відповідей студентів на визначення рівня засвоєння ними навчальної інформації);
- 2) умінь і навичок розв'язання навчально-професійних і проблемно-пошукових завдань;

Основні критерії оцінювання навчальної діяльності студентів такі: систематичність, адекватність, об'єктивність, активність і результативність.

Показники систематичності – відвідування студентами практичних занять зі спецкурсу, своєчасне виконання самостійних робіт.

Активність кожного студента на практичних заняттях визначається якістю підготовки до них і рівнем виконання завдань практичного, творчого змісту; кількістю виступів (відповідей) на заняттях.

Показники результативності – правильність виконання студентом усіх видів робіт (зокрема, контрольних), завдань для самостійної роботи, участь у науково-дослідній роботі.

Системою контролю за навчальною успішністю студентів передбачено *поточний та підсумковий види контролю*.

Завдання поточного контролю – систематична перевірка рівня засвоєння та розуміння студентами навчального матеріалу; якості виконання ними практичних, творчих, пошукових завдань (аудиторних і позааудиторних); здатності усно (письмово) відтворювати навчальний матеріал. Важливим складником поточного контролю є перевірка виконання завдань самостійної дослідницької роботи студента.

Здійснення контролю передбачає усне (письмове) опитування у формі контрольних робіт та презентацію авторського доробку (ІНДЗ).

Завдання підсумкового контролю – перевірка рівня засвоєння студентами теоретичних і практичних матеріалів навчальної дисципліни та здатності практично використовувати набуті знання.

Означені форми контролю та види робіт на практичних заняттях обов'язкові для всіх студентів.

Система оцінювання знань є накопичувальною (складається із суми балів за різними видами здійсненого контролю).

Для забезпечення ефективного засвоєння навчальної дисципліни пропонуємо методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Основи академічної мобільності викладача закладу вищої освіти». Посібник структуровано так, щоб забезпечити чітку логічну послідовність вивчення навчальної дисципліни, а саме: програма, яка представлена за таким алгоритмом: програмовий зміст і поняттєве поле, література до теми, зміст аудиторної роботи; завдання для самостійної роботи та додатки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА СУБ'ЄКТИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Програмовий зміст

Мета та завдання курсу «Основи академічної мобільності викладача закладу вищої освіти». Основні поняття теми. Роль академічної мобільності у професійній діяльності викладача закладу вищої освіти. Види академічної мобільності (зовнішня і внутрішня академічна мобільність; за способом організації: організована (здійснюється в межах економічного, політичного або міжуніверситетського академічного партнерства) та індивідуальна (з власної ініціативи студента); залежно від мети: горизонтальна (на певний строк під час навчання) та вертикальна мобільність (з метою отримання наступного академічного чи наукового ступеня). Суб'єкти мобільності. Особливості академічної мобільності викладача закладу вищої освіти.

Понятійне поле теми

Академічна мобільність – комплексна діяльність, що передбачає не лише самовдосконалення викладачів шляхом набуття нових знань і вмінь у західних університетах, а й трансформацію отриманого досвіду в навчальний процес вищого навчального закладу, його аналіз, обрання найбільш ефективних компонентів та шляхів удосконалення освіти, адаптація їх до реалій українського академічного простору; можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Академічне визнання – офіційне підтвердження повноважними органами іноземних вищих навчальних закладів академічного ступеня / освітньої кваліфікації, періодів навчання, їх позиціонування в системі освіти сторони, що приймає, з метою доступу власника такої кваліфікації до подальшого навчання.

Вертикальна мобільність – це перехід індивіда чи соціального об'єкта від одного соціального прошарку до іншого, зміна соціального статусу (нова позиція в суспільстві). При цьому, залежно від напрямку вертикального переміщення, розрізняють два види мобільності – висхідну та спадну (тобто соціальний підйом або соціальний «спуск»).

Внутрішньогенераційна (внутрішньопоколіннєва, інтра-генераційна, кар'єра) мобільність – переміщення людини між різними позиціями в соціальній структурі суспільства впродовж індивідуальної життєвої кар'єри.

Внутрішня академічна мобільність – навчання, викладання, проходження практики, стажування, проведення наукових

досліджень тощо учасників освітнього Університету у вищих навчальних закладах-партнерах України.

Горизонтальна мобільність – це перехід індивіда чи соціального об'єкта від однієї соціальної позиції до іншої, що знаходиться на тому ж рівні (соціальному прошарку), а також територіальне переміщення (зміна місця проживання).

Групова академічна мобільність – навчання, викладання, проходження практики, стажування, проведення наукових досліджень групою учасників освітнього процесу у вищих навчальних закладах-партнерах, організовані Університетом з метою реалізації освітніх, академічних та дослідницьких програм тощо.

Індивідуальна академічна мобільність – навчання, викладання, проходження практики, стажування, проведення наукових досліджень в індивідуальному порядку учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах-партнерах з метою реалізації індивідуальних освітніх, академічних та дослідницьких програм тощо.

Ініціативна академічна мобільність – навчання, викладання, проходження практики, стажування, проведення наукових досліджень учасниками освітнього процесу з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією Університету, з метою реалізації індивідуальних освітніх, академічних та дослідницьких програм, у межах вітчизняних і зарубіжних державних програм та проектів тощо.

Кредитна академічна мобільність – навчання у вищому навчальному закладі-партнері для отримання кредитів ЄКТС, що будуть визнані у вищому навчальному закладі України, де постійно навчається здобувач вищої освіти, без присудження ступеня вищої освіти вищого навчального закладу-партнера. При цьому загальна тривалість навчання не збільшується.

Міжнародна академічна мобільність – навчання, викладання, проходження практики, стажування, проведення наукових досліджень тощо учасників освітнього процесу Університету у вищих навчальних закладах-партнерах поза межами України.

Мобільність (від лат. *mobilis* – рухливість; здатність до швидкого пересування або дії; зміни стану чи положення) – розглядається як утворення, тісно пов’язане з «професійною діяльністю», що орієнтоване на отримання нових навичок і знань в навчальному процесі з метою покращення освітнього рівня.

Обмінна мобільність – мобільність, що детермінована нібито тільки соціальними факторами: розкриттям можливостей отримання освіти, зростанням обсягу в цьому плані соціальних гарантій і пільг як шансу здійснити мобільність; зміною структури цінностей і мотивацій професійних досягнень.

Професійна мобільність – це інтегративна характеристика готовності кваліфікованого робітника до швидкої та успішної адаптації у виробничих умовах, що охоплює сукупність базових компонентів життєвої компетентності, ключових та професійних компетенцій, метапрофесійних якостей, які дозволяють йому бути конкурентоспроможним на ринку праці.

Структурна мобільність – мобільність, що зумовлена змінами в економічній і соціальній структурі суспільства, викликаними прогресом у техніці й технології.

Ступенева академічна мобільність – навчання у вищому навчальному закладі-партнері, що передбачає отримання документа про вищу освіту (наукові ступені) за відповідними ступенями вищого навчального закладу-партнера.

Суб’єктивна мобільність – уявлення індивідів про те, наскільки характеристики їхнього соціального статусу чи класової належності у дорослому віці різняться, порівняно з відповідними характеристиками їхніх батьків.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть словник термінів до теми.
2. Укладіть бібліографію статей на тему: «Сутність, види та суб'єкти академічної мобільності».
3. Обґрунтуйте передумови становлення та розвитку академічної мобільності викладача закладу вищої освіти.
4. Визначте місце академічної мобільності в дискурсі глобалізації вищої освіти.
5. Складіть таблицю «Наукові пошуки в галузі академічної мобільності викладачів закладів вищої освіти».
6. Підготуйте реферативне повідомлення на тему: «Навчання за кордоном».

Література до теми

1. Аніщенко В. М. Професійна мобільність. *Енциклопедія освіти* / Академія педагогічних наук України ; головний редактор академік НАН і АПН України, Президент АПН України В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Антонов А. В. Державне регулювання процесу активізації академічної мобільності. *Вісник Національного університету цивільного захисту України* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2015. Вип. 2 (3). С. 50–60. URL: <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol3/010.pdf> (дата звернення: 12.01.2019).
3. Болотська О. А. Розвиток академічної мобільності студентів як реалізація принципів болонського процесу у вищій освіті України. *Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу»*. URL : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/> (дата звернення: 12.01.2019).
4. Велика Хартія Університетів. Болонья, 18 вересня 1988. URL : <http://www.magna-charta.org/magna.html> (дата звернення: 21.12.2018).

5. Гуляєва Н. М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири. *Розбудова менеджмент-освіти в Україні: матеріали VI щорічної міжнародної конференції* (м. Дніпропетровськ, 17–19 лютого 2005 р.). Київ : Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. С. 80.
6. Здіорук С. І., Богачевська І. В. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/> (дата звернення: 12.01.2019).
7. Іванченко Є. А. Професійна мобільність майбутніх фахівців : навч.-метод. посіб. Одеса, 2004. 120 с.
8. Лубіна Є. Мобільне навчання у дидактиці вищої школи. *Вісник Львівського університету. Серія Педагогічна*. Львів, 2009. Вип. 25, Ч. 2. С. 61–66.
9. Осадчий В. В. Теорія і практика організації мобільної технології навчання у педагогічному університеті. *Педагогічний дискурс : збірник наукових праць / Інститут педагогіки Академії педагогічних наук України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія*. Хмельницький, 2011. Вип. 9. С. 258–263.
10. Трошкіна І. А. Академічна мобільність: генеза поняття. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]*. Серія : Педагогіка. 2014. Т. 245. Вип. 233. С. 25–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2014_245_233_7 (дата звернення: 11.01.2019).

Таблиця 1.1

**ДЕФІНІТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОНЯТТЯ
«АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ»**

Джерело	Зміст поняття
Закон України «Про вищу освіту»	Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами.
Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність	Академічна мобільність – це можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність тощо в іншому вищому навчальному закладі на території України чи поза її межами.
Н. М. Гуляєва	Академічна мобільність – це можливість упродовж періоду навчання провчитися один або більше семестрів в іншому вищому навчальному закладі, де готують фахівців з цієї ж спеціальності з зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання; ефективніше розвивати особистий інтелектуальний потенціал.
М. Ф. Степко	Студентська академічна мобільність – це процес здобуття студентом знань і навичок у закладах вищої освіти країни, у якій він не має статусу громадянина
Д. Гуей	Академічна мобільність – це будь-яка з форм міжнародної мобільності з метою навчання між двома (двостороння) чи більше (багатостороння) мережами вищих навчальних закладів та набуття нових знань студентами, що відбувається у процесі індивідуального одностороннього чи двостороннього обміну.
А. І. Мокій, І. А. Лапшина	Академічна мобільність – це здатність людей до навчання, підвищення рівня знань, умінь та компетенцій упродовж життя для відповідності ринку праці незалежно від країни.

Рис. 1.1. Класифікація видів академічної мобільності
(за А. В. Антоновим, 2015)

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТИПІВ МОБІЛЬНОСТІ

(за Дж. Уррі)

- тілесні переміщення людей заради роботи, дозвілля, сімейного життя, задоволень, міграції або втечі, по-різному організовані по відношенню до контрастних просторово-часових модальностей (від щоденних поїздок на роботу до єдиного в житті вигнання з батьківщини);
- фізичні переміщення об'єктів між виробниками, споживачами та продавцями, рівно як відправлення, отримання подарунків та сувенірів;
- уявні переміщення за допомогою образів місць та людей, що здійснюються через різні друковані та візуальні носії інформації;
- віртуальні подорожі, часто в реальному часі, в яких долаються географічні та соціальні відстані;
- комунікаційні подорожі за допомогою обміну СМС, текстами, листами та телеграмами, через факс, телефон або мобільний телефон.

Таблиця 1.2

ПЕРЕВАГИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Для студентів	Для викладачів і науковців
Культурний діалог	Підвищення кваліфікації в контексті глобальних трендів розвитку науки
Розширення кругозору	Залучення до кращих світових практик
Набуття нових унікальних професійних навичок	Професійний діалог
Удосконалення навичок володіння іноземними мовами	Підвищення конкурентоспроможності на ринку праці
Підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому та міжнародному ринках праці	

Таблиця 1.3

ЕТАПИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ ТА СУБ'ЄКТИ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Етапи розвитку академічної студентської мобільності	Суб'єкти організації академічної студентської мобільності
1) приватний або церковно-приватний (Середньовіччя)	приватна особа, церква
2) державно-церковно-приватний (з кінця IV ст. до початку XX ст.)	приватна особа, держава, церква
3) громадсько-професійно-приватний (з початку XX ст. до 90-х років минулого століття)	держава, приватна особа, національні маркетингові організації, міжнародні й регіональні організації
4) новітній (від 90-х XX ст. до нашого часу)	наднаціональні організації, держава, приватна особа, національні маркетингові агенції, освітні професійні організації, освітні консорціуми, мережі інформаційних центрів, студентські організації, заклади вищої освіти тощо

ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ДОСЛІДЖЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

(за Ю. І. Сергєєвою)

Періодизація побудована з позиції соціально-політичного та стратифікаційного підходів.

Перший період (XII–XIV ст.) символізує становлення і структурно-організаційне оформлення міжнародної академічної мобільності в середньовічних університетах Європи. У цей період зародження «цілеспрямованих освітніх подорожей» пов'язане з утворенням перших університетів на півдні Європи. Подальше ж їх поширення на північ супроводжується активною міграцією викладачів і студентів. У цей період міжнародна академічна мобільність більшою мірою проявляється в розрізі соціокультурної інституційної матриці та виходить за рамки науки як соціального інституту, підкреслюючи соціальні витoki інституційних змін вищої школи.

Другий період (початок XV–кінець XIX ст.) відображає розширення меж міжнародних академічних поїздок в рамках національних освітніх систем. У цей час актуальності набули питання життєздатності та стійкості національних освітніх систем, або їх інтеграції (адаптації) в інші освітні системи.

У XIX ст. – в епоху економічних і політичних потрясінь (революцій), формування широкої соціальної бази для розвитку міжнародної академічної мобільності було ускладнено. Як справедливо вказує Ю. І. Сергєєва, в цей час даний вид мобільності був переважно доступний представникам забезпечених верств населення. Завдяки недоступності міжнародної академічної мобільності внаслідок поглиблення соціальної нерівності, проблеми міжнародного співробітництва у вищій школі носили елітарний характер і не належали до числа пріоритетних напрямів державної політики.

Третій період (початок ХХ ст.–1945 р.) характеризується ще більшим скороченням міжнародних академічних контактів. Причиною його були світові війни та військово-політичні конфлікти. Зазначимо, що в ході інституціональних змін з'явилися нові форми і види академічної мобільності, зокрема й латентного характеру, продиктовані національними інтересами країн і відповідними викликами часу). В цілому ж, у першій половині ХХ в. міжнародна академічна мобільність в Європі переважно була орієнтована на «поширення культури метрополії в колоніальних і постколоніальних країнах».

Четвертий період (1946–1991 рр. ХХ ст.) відрізняється «інституційними рамками» розвитку міжнародної академічної мобільності, детермінованими специфікою «холодної війни» і протистоянням військово-політичних і соціально-економічних блоків Європи (СРСР і країн соціалістичного табору, з одного боку, і країни Західної Європи – з іншого).

Держави, що представляють світову систему соціалізму, за твердженням Ю. І. Сергєєвої, досягли високого рівня інтеграції систем вищої освіти, проте міжнародна академічна мобільність в них значною мірою була спрямована на політичні цілі. У цей час країнами Західної Європи уклалися взаємні міжнародні договори з розвитку академічної мобільності з метою вирішення певного кола науково-технічних, економічних і соціальних проблем.

П'ятий період (з 1992 р. – до теперішнього часу) характеризується розвитком міжнародної академічної мобільності та її розширенням у рамках європейського регіону.

ТЕМА 2. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Програмовий зміст

Концептуальні засади академічної мобільності в Європейському науково-освітньому просторі. Стан академічної мобільності в Україні. Нормативно-правове забезпечення академічної мобільності викладача закладу вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту», Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затверджене постановою КМУ від 12 серпня 2015 р. за № 579, Національна стратегія розвитку освіти на 2012-2021 роки та ін.). Кадрове забезпечення мобільності у закладі вищої освіти. Інформаційне забезпечення мобільності. Механізм реалізації академічної мобільності тих, хто навчається. Програми забезпечення академічної мобільності викладачів закладів вищої освіти. Шляхи здійснення та вдосконалення академічної мобільності викладача закладу вищої освіти в Україні. Досвід запровадження міжнародного співробітництва в розвитку академічної мобільності в системі вищої освіти в Україні.

Понятійне поле теми

Erasmus – некомерційна програма Європейського союзу з обміну студентами і викладачами між університетами країн членів Євросоюзу. Програма надає можливість навчатися, проходити стажування чи викладати в іншій країні, що бере участь у програмі.

Освітня програма ЄС Еразмус Мундус спрямована саме на активізацію міжнародного співробітництва та підвищення мобільності серед студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, дослідників європейських університетів та закладів вищої освіти

третіх країн на всіх континентах, які мають можливість отримувати стипендії в межах цієї програми для продовження навчання або проведення наукових досліджень у країнах ЄС.

Німецька служба академічних обмінів (нім. Deutscher Akademischer Austauschdienst, скор. DAAD) – найбільше Всегерманського об'єднання на правах громадської організації з підтримки міжнародних академічних обмінів. Займається обміном науковими працівниками та студентами.

Програма ЄС Темпус (Трансєвропейська програма мобільності для навчання в університетах) надає можливість країнам-партнерам обирати для себе пріоритетні напрями реформування та заохочує всіх зацікавлених виявляти ініціативу, шукати інноваційні підходи, створювати новітні освітні продукти і послуги з урахуванням кращого міжнародного досвіду.

Socrates – провідна європейська програма у сфері освіти, спрямована на розвиток загальноєвропейського простору та підвищення якості освіти через заохочення більш тісного співробітництва між країнами-членами ЄС. Програма була запроваджена з метою розвитку освітньої системи, яка б уможливила навчання громадян упродовж усього життя, заохочувала б громадян до отримання якісної освіти, створювала б умови для отримання високої кваліфікації і постійного зростання професійної майстерності.

Програма «Молодь» (YouthProgramme) – програма розроблена для задоволення інтересів молоді (віком від 15 до 25 років) та молодіжних працівників через надання Європейською Комісією фінансової підтримки для реалізації молодіжних проектів. Програма надає також широкі можливості для розвитку молоді, полегшення інтеграції молодих людей у суспільство в цілому.

Програма Фулбрайта – програма освітніх грантів, заснована в 1946 р., висунута колишнім сенатором від штату Арканзас США Джеймсом Вільямом Фулбрайтом і фінансована держдепартаментом з метою зміцнення культурно-академічних зв'язків між громадянами США та інших країн.

Програма імені Жана Моне – це освітня програма ЄС,

започаткована в 1990 р. з метою пропагування європейської ідеї та поширення європейських студій у Європі та на інших континентах, у межах якої реалізується мобільність дослідників і викладачів шляхом підтримки викладання дисциплін з європейської інтеграції та проведення досліджень у різних університетах Європи, організації міжнародних науково-практичних конференцій, публічних дискусій тощо.

Сьома рамкова програма з досліджень ЄС (Seven Framework Programme for Research) «Будівництво Європейського дослідницького простору знань для зростання» (1 січня 2007 р. – до кінця 2013 р). – потужний інструмент для реалізації науково-технологічної політики ЄС і мала найбільші обсяги фінансування (понад 50 млрд. євро). Участь України в проектах Сьомої рамкової програми сприяла долученню українських дослідників до передових технологій завдяки механізмам мобільності, що передбачали як коротко- і довготермінові відрядження, обміни, стажування, так і закупку сучасного обладнання для українських науково-дослідних організацій і установ, закладів вищої освіти, що брали участь у спільних проектах.

Програма «Можливості» розширює дослідницькі можливості, необхідні Європі для того, щоб створити базу знань, яка бурхливо розвиватиметься. Вона охоплює такі напрямки: дослідницькі інфраструктури; дослідження на користь малих та середніх підприємств; сфери знань, дослідницький потенціал, наука в суспільстві, специфічна діяльність у міжнародному співробітництві.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть таблиці:

- «Програми забезпечення академічної мобільності викладачів закладів вищої освіти»;
- «Нормативно-правове забезпечення академічної мобільності викладача закладу вищої освіти в Україні»;
- «Механізм реалізації академічної мобільності викладачів

закладів вищої освіти».

2. Проаналізуйте програму, що забезпечує академічну мобільність викладачів закладів вищої освіти, та охарактеризуйте шляхи її інтеграції в Україну.

3. Проаналізуйте нормативний документ, що забезпечує академічну мобільність викладача закладу вищої освіти в Україні.

4. Вивчіть поточні програми академічної мобільності в ЧНУ.

5. Укладіть рекомендації щодо удосконалення стану академічної мобільності викладача закладу вищої освіти в Україні.

6. Підготуйте методичні рекомендації на тему: «21 спосіб, як знайти необхідну програму студентського обміну».

Література до теми

1. *Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины*: материалы Междунар. науч.-практ. конф. Харьков, 16–19 нояб. 2010 г. / М-во образования и науки Украины, Харьк. облгосадминистрация, Совет ректоров вузов Харьк. региона, Нар. укр. акад.; редкол.: В. И. Астахова и др. Харьков : Изд-во НУА, 2010. 364 с.
2. Академическая мобильность: нормативно-методическое обеспечение / Н. В. Семин, Ю. Д. Артамонова, А. Л. Демчук [и др.]. Москва : Изд-во МГУ, 2007. 208 с.
3. Анализ мировых тенденций развития научно-образовательной деятельности: аналитический обзор / Е. В. Вашурин и др. Екатеринбург : Изд-во Урал. Ун-та, 2009. 219 с.
4. Аніщенко В. М. Професійна мобільність. *Енциклопедія освіти* / Академія педагогічних наук України ; головний редактор академік НАН і АПН України, Президент АПН України В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Антонов А. В. Державне регулювання процесу активізації академічної мобільності. *Вісник Національного університету цивільного захисту України* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во

- НУЦЗУ, 2015. Вип. 2 (3). С. 50–60. URL: <http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol3/010.pdf> (дата звернення: 12.01.2019).
6. Болонський процес і вища освіта України: навч.-метод. посібн. / Н. М. Мирончук, М. В. Левківський. Житомир, 2010. 152 с.
 7. Вища освіта України URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/58/> (дата звернення: 24.01.2019).
 8. Вітвицька С. Практикум з педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури за модульно-рейтинговою системою навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. 396 с.
 9. Грищук Ю. В. Міжнародна академічна мобільність в Україні: проблеми та перспективи. *Освітологічний дискурс*, 2014. № 2 (6). С. 33–40.
 10. Гуляєва Н. М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири. *Розбудова менеджмент-освіти в Україні: матеріали VI щорічної міжнародної конференції* (м. Дніпропетровськ, 17–19 лютого 2005 р.). Київ : Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. С. 76–81.
 11. Здіорук С. І., Богачевська І. В. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/> (дата звернення: 12.01.2019).
 11. Карапетян А. О. Підвищення академічної мобільності як стратегічне завдання державної політики в сфері освіти. *Аспекти публічного управління*, 2015. №1-2 (1516). С. 48–55.
 12. Козієвська О. І. Загальні тенденції розвитку академічної мобільності у світовому та українському вимірах. *Вища освіта України* : теорет. та наук.-метод. часоп, 2012. № 2. С. 98–107.
 13. Мокій А. І., Лапшина І. А. Академічна мобільність: виклики і загрози для людського капіталу України. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. № 11. Серія

- «Міжнародні відносини». С. 14–17.
14. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, О. І. Шарова. – Київ: Таксон, 2014. 144 с.
 15. Національна стратегія розвитку освіти на 2012–2021 роки. URL: http://www.meduniv.lviv.ua/files/.../nats_strategia.pdf (дата звернення: 17.01.2019).
 16. Примірне положення про академічну мобільність студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом МОН від 29 травня 2013 року № 635. URL: <http://www.osvita.ua> (дата звернення: 17.01.2019).
 17. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1556-18> (дата звернення: 17.01.2019).
 18. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. Постанова КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579 URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid> (дата звернення: 17.01.2019).
 19. Свириденко Д. Б. Академічна мобільність в дискурсі глобалізації вищої освіти. *Філософські обрії*, 2013. Вип. 29. С. 183–190.
 20. Циганаш А. В. Роль академічної мобільності у професійному розвитку майбутніх фахівців. *Проблеми сучасної психології*, 2013. Вип. 22. С. 641–654.

Зверніть увагу, це цікаво!

Рис. 2.1. Механізми та інструменти державного регулювання процесу активізації академічної мобільності
(за А. В. Антоновим)

Рис. 2.2. Типологія суб'єктів організації студентської мобільності на національному та міжнародному рівнях

СУТНІСТЬ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Категорія мобільності	Академічна мобільність
Як процес	Переміщення студентів, викладачів чи наукових співробітників на деякий академічний період для освоєння освітньої програми чи проведення дослідження (в середині однієї країни чи в іншомовному освітньому закладі).
Як інтегративна особистісна якість	Інтегративне особистісне новоутворення, що включає такі особистісні якості: відповідальність, самостійність, активність, цілеспрямованість, відкритість до змін, потреба в самовдосконаленні тощо.

Рис. 2.3. Види академічної мобільності

ВИХІДНА І ВХІДНА МОБІЛЬНІСТЬ

Вихідна і вхідна мобільність студентів – важливі характеристики освітніх систем.

У рамках дослідження європейського простору вищої освіти, виконаного Європейською комісією, на основі статистичних даних про вхідної та вихідної мобільності були виділені такі *типи освітніх систем*:

- **«Привабливі системи»** (країни з низькою мобільністю студентів, які виїжджають з країни, та високою мобільністю студентів, які приїжджають в країну);
- **«Відкриті системи»** (країни, в яких високі потоки як студентів, які виїжджають на навчання в інші країни, так і студентів, які приїжджають на навчання);
- **«Обмежені системи»** (країни, в яких високий потік студентів, які виїжджають, але низький потік приїжджих студентів);
- **«Закриті» системи** (країни з низьким потоком як студентів, які виїжджають, так і студентів, які приїжджають).

Мобільність програм може бути визначена як фізичне або віртуальне «переміщення» окремих освітніх курсів і програм через національні кордони за допомогою очного або дистанційного навчання та їх комбінації. Освітні кредити можуть присуджуватися іноземним постачальником освітніх послуг, афілійованим національним постачальником освітніх послуг або спільно.

ТИПОЛОГІЯ ПРОГРАМ МОБІЛЬНОСТІ

(за Джейн Найт)

1) Франшиза – угода, за якої постачальник освітніх послуг у країні А дозволяє постачальникові в країні Б реалізовувати освітній курс / програму в країні Б. Диплом видається постачальником освітніх послуг країни А. Умови викладання, управління, оцінювання, присудження кредитів, видачі диплома про освіту встановлюються в рамках кожного окремого договору франшизи та повинні відповідати національній нормативно-правовій базі країни Б і іноді національно правовій базі країни А.

2) Спільні освітні програми (СОП) – форма найбільш тісної співпраці у вищій освіті, коли два або більше навчальних заклади спільно розробляють і координують навчальні плани. Такі програми характеризуються взаємною залежністю, включаючи інституційні рівні, забезпечують підвищення якості та поглиблення інтеграції в сфері вищої освіти.

Основні принципи реалізації СОП:

– загальна ефективність програми спільних програм вище, ніж суми її складових;

– кожна установа надає певні курси та модулі, складові спільної програми, в яких вона найбільш компетентна і технічно просунута.

Співпраця із забезпечення якості в рамках спільних програм веде до створення міжнародних стандартів програм і до подальшого розвитку спільних систем якості.

3) Програми з присудження спільних/подвійних дипломів – спільні освітні програми, по завершенню яких вузи-партнери видають випускникам документ про отримання вищої освіти, що фіксує присудження їм подвійного академічного ступеня. Присудження одного диплома від імені кількох установ створює труднощі з правової точки зору, тому спільні дипломи зазвичай присвоюються як подвійні ступені (дві окремі державні кваліфікації) або як національна кваліфікація, отримана в результаті реалізації спільної програми.

ТЕМА 3. СТРУКТУРА АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Програмовий зміст

Підструктури академічної мобільності: функції середовища (процеси), у якому розвивається\деформується академічна мобільність індивіда (об'єктивні чинники); якості, які розвивають внутрішні потреби індивіда в академічній мобільності (суб'єктивні чинники).

Понятійне поле теми

Професійна орієнтація – це комплексна науково обґрунтована система форм, методів та засобів впливу на особу з метою оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик кожного індивідуума та потреб ринку праці.

Адаптація (лат. *adapto* – пристосовую) – пристосування, процес пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища; пристосування будови і функцій організмів до умов навколишнього середовища (у фізіології – короткочасна адаптація, у біології – довгострокова, протягом життя); соціально-психологічна адаптація є пристосуванням індивіда під групові норми, й навпаки – інтересів соціальної групи – до окремого індивіда певної групи; скорочення.

Мотивація – процес, за допомогою якого менеджер спонукає інших людей працювати для досягнення організаційних цілей, тим самим задовольняючи їх власні потреби.

Професійна спрямованість – розуміння і внутрішнє прийняття особистістю цілей і завдань професійної діяльності, а

також співзвучних із нею інтересів, настанов, переконань і поглядів.

Наміри – свідоме прагнення завершити дію відповідно до наміченої програми, спрямованої на досягнення передбачуваного результату. Це особливе функціональне утворення психіки, що виникає в результаті акту цілепокладання і передбачає вибір відповідних засобів, за допомогою яких людина збирається досягти мети. В умовах очікування здійснення складних, тривалих, незвичних або важких дій намір виступає як момент внутрішньої підготовки до їх виконання.

Спеціальна компетентність – високий рівень професійної діяльності, проектування власного професійного розвитку.

Соціальна компетентність – володіння прийомами професійного спілкування, здатність до ефективного співробітництва.

Особистісна компетентність – володіння прийомами самовираження, здатність до саморозвитку, протидія професійній деформації особистості.

Індивідуальна компетентність – володіння прийомами самореалізації і розвитку особистості в межах професії, здатність до раціональної організації процесу власної праці.

Інтерес – одна з форм спрямованості особистості, яка полягає в зосередженні уваги, думок, помислів на певному предметі; це активна пізнавальна спрямованість людини на той або інший предмет чи явище дійсності, зазвичай пов'язана з позитивним емоційно забарвленим ставленням до пізнання об'єкта або оволодіння тією чи іншою діяльністю.

Самореалізація – прагнення людини до якомога повнішого виявлення і розвитку своїх особистісних можливостей.

Саморозвиток – усвідомлений і керований особистістю процес, в результаті якого відбувається удосконалення фізичних, розумових і моральних потенцій людини, розгортання її індивідуальності.

Самооцінка – елемент самосвідомості, що характеризується емоційно насиченими оцінками самого себе як особи, власних здібностей, етичних якостей і вчинків; важливий регулятор по-

ведінки. Самооцінка визначає взаємини людини з її оточенням, її критичність, вимогливість до себе, відношення до успіхів і невдач.

Рівень домагань – ступінь труднощі задач, які людина ставить перед собою. Якщо вона хоче досягти високих цілей і ставить перед собою завдання, з якими може впоратися, які відповідають її реальним можливостям, це говорить про її адекватність, а точніше, про адекватність рівня її домагань.

Працездатність – потенційна можливість індивіда виконувати доцільну діяльність на заданому рівні ефективності протягом певного часу.

Уміння – здатність належно виконувати певні дії, заснована на доцільному використанні людиною набутих знань і навичок.

Розвиток – специфічний процес зміни, результатом якого є виникнення якісно нового; поступальний процес сходження від нижчого до вищого, від простого до складного.

Розвиток особистості – процес формування особистості як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації й виховання. Розвиток особистості відбувається в діяльності, яка керується системою мотивів, притаманних цій особистості. Як передумова й результат розвитку особистості виступають потреби.

Професіограма – це опис соціально-економічних, виробничо-технічних, санітарно-гігієнічних, психологічних та інших особливостей професії.

Потреби – нестача, відсутність чогось, що порушує наш спокій і рівновагу, спонукає нас до діяльності. Через потреби ми встановлюємо зв'язок з навколишнім світом.

Мотив (франц. *motif*, від лат. *moveo* – рухаю) – спонукальна причина дій і вчинків людини (те, що штовхає до дії).

Компетентність – це готовність на професійному рівні виконувати свої посадові і спеціальні обов'язки відповідно до сучасних теоретичних надбань і кращого досвіду, прагнення відповідати світовим вимогам і стандартам.

Компетенція – загальна здатність, що проявляється і формується в діяльності, яка заснована на знаннях, цінностях, нахилах і дозволяє людині встановити зв'язок між знаннями і ситуацією, виявити процедуру (систему дій) для успішного розв'язання проблеми. На відміну від знань, умінь та навичок, що передбачають дію за аналогією зі зразком, компетенція передбачає наявність досвіду самостійної діяльності на основі універсальних знань.

Конкурентоспроможність – здатність діяти в умовах ринкових відносин і отримувати при цьому прибуток, достатній для науково-технічного вдосконалення виробництва, стимулювання працівників і підтримки продукції на високому рівні.

Конкурентоспроможність робочої сили – здатність людей до праці, сукупність фізичних, інтелектуальних здібностей, здобутих знань і професійного досвіду, які використовуються у праці, спрямованій на вироблення матеріальних благ та надання послуг.

Здібності – це синтез індивідуально-психологічних властивостей особистості, що є умовами успішного здійснення певної діяльності.

Вибір професії – визначення людиною галузі прикладення фізичних і духовних сил у конкретній сфері трудової діяльності; проектування трудового й значною мірою життєвого шляху, що є визначальним сенсом життя, його успішності.

Виховання – спеціально організований і керований процес формування людини, що здійснюється педагогами в навчально-виховних закладах і спрямований на розвиток особистості.

Воля – властивість людської психіки, що проявляється в активній самодетермінації і саморегуляції нею своєї діяльності і поведінки всупереч зовнішнім і внутрішнім перешкодам, впливам і діям.

Готовність – це стійке, багатоаспектне й ієрархізоване утворення особистості, що містить ряд компонентів, адекватних до вимог, змісту та умов діяльності, які сукупно дозволяють суб'єкту більш або менш успішно здійснювати цей процес.

Педагогічні здібності – узагальнена сукупність індивідуально-психологічних особливостей і професійно значущих якостей педагога, які забезпечують досягнення високих результатів у педагогічній діяльності.

Ситуативна готовність – вміння оперативно вирішувати нестандартні завдання, що виникають з ініціативи не педагога, а дітей, батьків, колег, керівництва.

Стресостійкість – системна динамічна характеристика, що визначає здатність людини протистояти стресовому впливу або справлятися з багатьма стресогенними ситуаціями, активно перетворюючи їх або пристосовуючись до них без шкоди для свого здоров'я і якості виконуваної діяльності.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть анотацію до наукової статті на порушену тему заняття; укладіть бібліографічний довідник із періодичних видань близької проблематики.

2. Розробіть авторську структуру готовності викладача закладу вищої освіти до академічної мобільності.

3. Підготуйте експертну оцінку структури готовності викладача закладу вищої освіти до академічної мобільності студента групи (модель академічно мобільного викладача закладу вищої освіти – за вибором студента).

Література до теми

1. Болотська О. А. Стан розвитку академічної мобільності студентів в європейських країнах: проблеми та перспективи. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України* Серія: педагогічні та

- психологічні науки. 2013. № 1 (66). С. 17–24.
2. Боссарт Д., Деммке К. Державна служба у країнах-кандидатах до вступу до ЄС: нові тенденції та вплив інтеграційного процесу / пер. з англ. О. М. Шаленко. – Київ : Міленіум, 2004. 128 с.
 3. Горюнова Л. В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования России : автореф. дис. на получение науч. степени д-ра. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Ростовский гос. пед. ун-т. Ростов-на-Дону, 2006. 44 с.
 4. Зновенко Л. В. Развитие академической мобильности студентов педагогического вуза в условиях непрерывного образования : автореф. дис. на получение науч. степени канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Омский гос. пед. ун-т. Омск, 2008. 23 с.
 5. Івашов М. Сучасні особливості реалізації профорієнтації як складової соціальної технології у промислово розвинутих країнах. *Вісн. УАДУ*, 1997. № 3–4. С. 163–175.
 6. Козієвська О. Загальні тенденції розвитку академічної мобільності у світовому та українському вимірах. *Вища Освіта України*, 2012. № 2. С. 98–107.
 7. Майборода Р. В. Мобільність майбутнього економіста як його професійно значуща характеристика. URL: <http://int-konf.org/konf012015/981-mayboroda-r-v-moblnst-maybutnogo-ekonomsta-yak-yogo-profesyno-znachuscha-harakteristika.html> (дата звернення: 29.01.2019).
 8. Хаджирадєва С. К. Підготовка державних службовців до професійно-мовленнєвої комунікації: концептуальні засади й стратегія модернізації технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук.: 25.00.02 «Механізми державного управління» / НАДУ. Київ, 2006. 36 с.
 9. Шпекторенко І. В. Структура академічної мобільності персоналу: управлінський аспект URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Patp/2009_2/09sivrua.pdf (дата звернення: 29.01.2019).

Зверніть увагу, це варто знати!

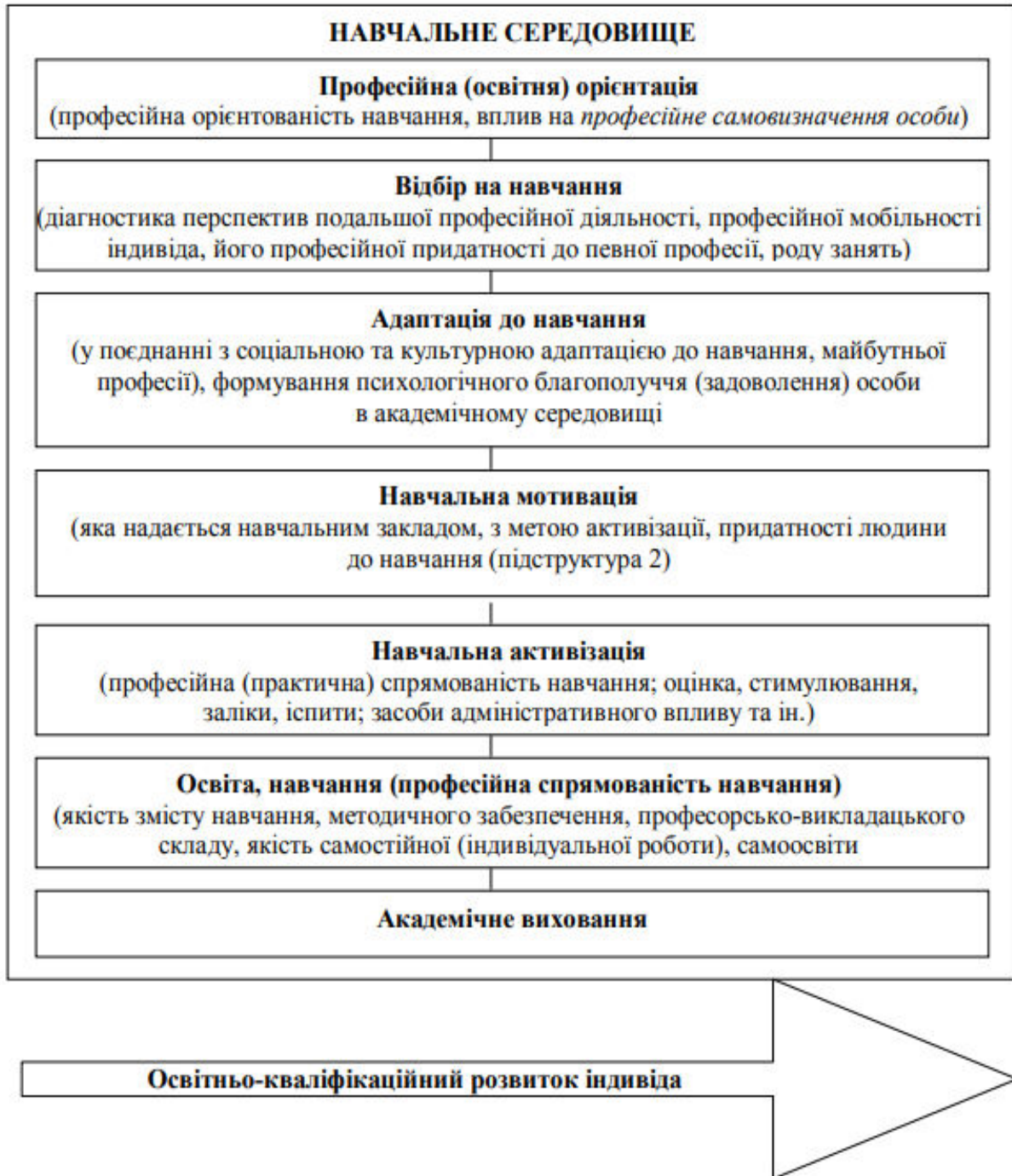

Рис. 3.1. Підструктура 1: Функції середовища (процеси), у якому розвивається/деформується академічна мобільність індивіда (об'єктивні чинники академічної мобільності)
(за І. В. Шпекторенко)

Рис. 3.2. Підструктура 2: Якості, які розвивають внутрішні потреби індивіда в академічній мобільності (суб'єктивні чинники академічної мобільності) (за І. В. Шпекторенко)

КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ*(за Р. В. Майбородою)*

Мотиваційно-когнітивний компонент	Організаційно-діяльнісний компонент	Професійно-комунікативний компонент
<ul style="list-style-type: none"> – стійка мотивація до отримання професійно-значущих знань у сфері економіки; – усвідомлення соціальної значущості професії; – володіння теоретичними знаннями та інших фундаментальних наук; – уміння аналізувати та інтерпретувати дані вітчизняної та зарубіжної наук 	<ul style="list-style-type: none"> – уміння організувати, структурувати, раціоналізувати навчальну та професійну діяльність; – уміння аналізувати, проектувати та прогнозувати результати та наслідки дій, направлених на рішення конкретних задач та досягнення цілей професійного плану; – здібність організувати діяльність малої групи, що створена для реалізації конкретного проекту; – здібність критично оцінювати запропоновані варіанти управлінських рішень та обґрунтувати пропозиції щодо їх удосконалення з урахуванням критеріїв ефективності та можливих наслідків 	<ul style="list-style-type: none"> – дотримання норм та правил професійної етики, правил та норм, прийнятих у професійній діяльності; – здатність до швидкої адаптації у професійному колективі; – розвиток навичок ділового та професійного спілкування (проведення форумів, презентацій, укладання договорів, здійснення ділової переписки); – здатність використовувати для рішення аналітичних, комунікативних та дослідних задач сучасні технічні засоби та інформаційні технології; – розвиток навичок професійно-орієнтованого іншомовного усного та письмового спілкування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ТЕМА 1. ОСОБИСТІСНО- І ПРОФЕСІЙНО- МОБІЛЬНІ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ. ЕТИКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛА

Програмовий зміст

Поняття іміджу. Потреби. Ієрархія потреб за А. Маслоу. Професійні наміри, інтереси. Професійна спрямованість, працездатність. Професійна навченість. Професійна культура. Професійне задоволення. Самовиховання та самовдосконалення особистості.

Спілкування як форма прояву активності особистості. Моральний та психологічний аспекти ділового спілкування. Етичні та психологічні механізми ділового спілкування.

Понятійне поле теми

Безпосереднє спілкування – здійснюється за допомогою природних органів, даних живій істоті природою: руки, голови, тулуба, голосових зв'язок тощо.

Ділові переговори – це специфічна форма спілкування, спрямована на розв'язання проблем, що виникають у стосунках між людьми, організаціями або державами.

Засоби спілкування – способи кодування, передачі, переробки і розкодування інформації, що передається в процесі спілкування від однієї живої істоти до іншої. Інформація може передаватися за допомогою прямих тілесних контактів (торкання тіла, рухів руками тощо), за допомогою органів відчуття (спостереження однієї людини за рухом іншої або сприйняття вироблених нею звукових сигналів), за допомогою мовлення, знакових систем, писемності в її різноманітних видах і формах (тексти, схеми, малюнки, креслення), технічних засобів запису, передачі й збереження інформації.

Імідж (англ. *image* – образ, відображення, подоба, ікона, лице) – обрис, тобто та форма життєдіяльності людини, завдяки якій «на люди» виставляються вагомні особистісно-ділові характеристики. Серед них пріоритетними варто визнати вихованість, ерудицію, професіоналізм.

Маркетинг (англ. *marketing* – торгівля, продаж)

1) система управління виробництвом, спрямована на вивчення потреб ринку для обґрунтованої орієнтації виробничої діяльності на випуск конкурентоспроможних видів продукції, що відповідає певним техніко-економічним характеристикам, з метою одержання найвищих прибутків;

2) науково обґрунтована система управління освітньо-виховною та навчально-виробничою діяльністю навчального закладу, яка забезпечує виявлення потреб у різних загальноосвітніх та освітньо-професійних програмах, інших освітніх послугах, продукції та різних видах робіт, а також їх реалізацію з урахуванням вимог на цій основі найвищих результатів і максимального

прибутку.

Масове спілкування – це множинні, безпосередні контакти незнайомих людей, а також комунікація, опосередкована різними видами масової інформації.

Менеджмент (англ. *management* – управління; від лат. *manus* – рука) – науково-практичний напрям, орієнтований на забезпечення ефективної життєдіяльності (функціонування) організацій в ринкових умовах господарювання.

Міжособистісне спілкування пов'язане з безпосередніми контактами людей у групах або парах, постійних за складом учасників.

Непряме спілкування – уведення до процесу спілкування «додаткового» учасника як посередника, через якого відбувається передача інформації.

Опосередковане спілкування (тобто за допомогою чогонебудь) може розглядатися як неповний психологічний контакт за допомогою письмових або технічних пристроїв, що утруднюють або віддаляють у часі одержання зворотного зв'язку між учасниками спілкування.

Поведінка – зовнішній прояв діяльності людини.

Професійна відповідальність – інтегративна якість особистості спеціаліста, який характеризується вільно обраним, критично осмисленим з позицій професійного обов'язку прагненням та умінням сумлінного, послідовного, творчого виконання професійних функцій та обов'язків. Однією з провідних ознак професійної відповідальності є готовність вийти за межі своїх обов'язків, виявити ініціативу, без якої неможливе творче ставлення до справи. Ініціатива – вища міра професійної відповідальності.

Професійне самовизначення – процес прийняття рішення особистістю щодо вибору майбутньої трудової діяльності. Професійне самовизначення полягає в усвідомленні особистістю себе як суб'єкта конкретної професійної діяльності і передбачає самооцінку людиною індивідуально-психологічних якостей та зіставлення своїх можливостей з психологічними вимогами професії до спеціаліста.

Професійне самовиховання – оволодіння працівником такими прийомами роботи над собою, як самопізнання, самоінформування, самопрограмування, самопереконавання, самозобов'язання, самонаказ, самовплив, самооцінка, самоконтроль та самозвіт у процесі прямування до професійного ідеалу.

Професійний відбір – система засобів, що забезпечують прогностичну оцінку взаємовідповідності людини і професії у тих видах діяльності, які здійснюються в нормативно заданих небезпечних умовах (гігієнічних, мікрокліматичних, технічних, соціально-психологічних), що вимагають від людини підвищеної відповідальності, здоров'я, високої працездатності і точності виконання завдання, стійкості емоційно-вольової регуляції.

Професійний добір – завершальний етап роботи з проф-орієнтації, у результаті чого обираються конкретна професія та профіль профнавчання, що відповідає професійно значущим особливостям психічної структури особистості.

Професійно-трудова поведінка – поведінка працівників безпосередньо на робочих місцях, що характеризується певним ставленням та якістю праці, дисципліною, відповідальністю, творчою ініціативою.

Професіограма – це опис соціально-економічних, виробничо-технічних, санітарно-гігієнічних, психологічних та інших особливостей професії.

Професія – історично й культурно зумовлене суспільне явище, яке об'єктивно визначається досягнутим рівнем розподілу праці. Це набутий у процесі навчання і виховання, орієнтований на суспільний розподіл праці комплекс систематичних знань, умінь та навичок, здібностей і переконань людини, який є передумовою до виконання кваліфікованої праці в матеріальному й нематеріальному виробництві.

Резюме – це документ, що дає роботодавцю коротку, позитивну і достовірну інформацію про претендента на вакансію.

Розвиток – специфічний процес зміни, результатом якого є поява якісно нового; поступальний процес сходження від нижчого до вищого, від простого до складного.

Розвиток особистості – процес формування особистості як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації й виховання. Розвиток особистості відбувається в діяльності, яка керується системою мотивів, притаманних цій особистості. Як передумова й результат розвитку особистості виступають потреби.

Самовдосконалення – (робота над собою) – усвідомлений розвиток у себе гідних (потрібних для життя й етичних) навичок і якостей, а на їх основі – освоєння нових ролей.

Самовиховання – формування людиною своєї особистості відповідно до поставленої мети.

Спілкування – складний багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми, породжуваний потребами спільної діяльності, який уміщує в себе обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття і розуміння іншої людини.

Форми спілкування – пряме, непряме ділове спілкування, безпосереднє і опосередковане, масове і міжособистісне.

Функції спілкування виділяються відповідно до змісту спілкування. Розрізняють чотири основні функції спілкування: інструментальна (спілкування як соціальний механізм керування і передачі інформації, необхідної для виконання дії); інтегративна (спілкування як засіб об'єднання людей); самовираження (спілкування як форма взаємопізнання психологічного контексту); трансляційна (як функція передачі конкретних способів діяльності, оцінок тощо).

Я-концепція – це динамічна система уявлень людини про себе, яка передбачає усвідомлення своїх фізичних, інтелектуальних та інших особливостей, самооцінку та суб'єктивне сприйняття зовнішніх факторів, що впливають на особистість.

Завдання для самостійної роботи

1. Проранжуйте 12 найбільш значущих якостей академічно мобільного викладача закладу вищої освіти; обґрунтуйте свій вибір.

2. Створіть імідж-характеристику сучасного мобільного викладача закладу вищої освіти.

3. Вивчіть самого себе, складіть загальний опис своїх індивідуальних психологічних та особистих якостей. Дайте відповіді на питання:

- Які в мене фізичні можливості, стан здоров'я?
- Чого я хочу? (Ваші інтереси, нахили, переваги).
- Що я можу? (Ваші здібності, рівень розвитку пам'яті, уваги, мислення, уяви, точність координації рухів).
- Який я? (Ваш характер і особливості поведінки в ситуаціях, темперамент).

4. Складіть список якостей, що, на Вашу думку, важливі для спілкування.

5. Заведіть щоденник «Мій стиль спілкування».

6. Укладіть рекомендації щодо дотримання етичних та психологічних механізмів ділового спілкування.

Методичні рекомендації: *У щоденнику фіксуйте всі зміни, що стосуються стилю Вашого спілкування з людьми. Відзначайте усі цікаві випадки, що відбулися з Вами під час спілкування з людьми. Ведіть цей щоденник протягом усіх наступних занять.*

Орієнтовна структура щоденника

**ЩОДЕННИК
«Мій стиль спілкування»**

Дата _____

Партнери зі спілкування _____

Зміст спілкування _____

Мої відчуття _____

Висновки _____

Література до теми

1. Баклицький І. О. Психологія праці : підруч. для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 655 с
2. Грабінський П. М., Павлюк В. Д., Кравець І. М. Етика ділового спілкування : курс лекцій. Хмельницький : ХНУ, 2006. 207 с.
3. Грецов А. Тренинг уверенного поведения для старшеклассников и студентов. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 192 с.
4. Демчук Т. П. Напрямки вивчення іміджу викладача вищої школи. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 2013. Вип. 3. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2013_3_29.pdf (дата звернення: 02.12.2018).
5. Коломінський Н. Л. Психологія педагогічного менеджменту: навч. посібник. Київ: МАУП, – 176 с.
6. Кулакова Т. Б. Коммуникативный имидж как основа профессиональной деятельности будущего педагога. *Наука і Освіта*, 2010. № 2. С. 98–102.
7. Навроцька М. М. Імідж педагога в очвітньому просторі. *Таврійський вісник освіти*, 2014. № 1 (1). С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2014_1%281%29__4
8. Максимова Г. П. Коммуникативная культура преподавателя и ее развитие в профессиональной деятельности : дис. ... канд. пед. наук 13.00.08. Ростов-на-Дону, 2000. 179 с.
9. Стецкевич Л. М., Тарасова О. В. Психологія : навч. посіб. Кривий Ріг : Видавничий центр КТУ, 2009. 180 с.
10. Трофимова Г. С. Структура педагогической коммуникативной компетенции (методологический аспект) : монографія. 2-е изд. Ижевск : Купол, 2000. 90 с.
11. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
12. Цимбалюк І. М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 304 с.

М. М. Навроцька

ІМІДЖ ПЕДАГОГА В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Перебудова української економіки відповідно до потреб ринкових відносин та її інтеграція в європейський простір зумовлює зміни в підходах до розвитку вищої освіти, висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців. За таких умов показниками професіоналізму педагога стають: загальна й професійно-педагогічна культура, ініціативність, інноваційність, прийняття правильних нестандартних рішень, здатність до взаєморозуміння, комунікативна компетентність, уміння викликати симпатію й довіру, уміння створити обстановку психологічного комфорту. Зважаючи на все вищесказане, зростає необхідність наукового вивчення проблеми іміджу педагога.

Імідж педагога – це не тільки зовнішній вигляд, а й особисте мислення, учинки, дії, мистецтво говорити й слухати, здатність підкреслити свою специфічність та індивідуальність. Те, як учителя сприймають оточуючі, здебільшого залежить саме від його іміджу. З огляду на це, перед сучасним фахівцем постає завдання створення власного образу та професійного іміджу, що дає змогу бути прикладом для наслідування.

Проблема іміджу почала цікавити вітчизняну наукову громадськість наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. У цей час розпочинається активне дослідження загальних питань психології іміджу (О. Володарська, О. Панасюк, О. Перелигіна, В. Шепель та ін.), концептуальних засад та практичного інструментарію іміджології (Л. Браун, Е. Соловйов, А. Панасюк та ін.), сутності професійного іміджу педагога (І. Розмолодчикова, М. Сперанська-Скарга, А. Кононенко, І. Ніколаеску та ін.).

У перекладі з англійської «image» у буквальному розумінні означає образ. Отже, коли йдеться про імідж педагога, говорять про його образ, що виник в інших людей. До того ж, під образом

фахівця розуміють не тільки візуальний, зоровий образ, вигляд, але й його спосіб мислення, дій, вчинків та ін. Інакше кажучи, у даному випадку слово «образ» має вживатися в широкому сенсі – як уявлення про людину. Це означає, що поняття «імідж» може трактуватися і як те, яким бачать фахівця, точніше, як його оцінюють, як до нього ставляться. Імідж – це думка, судження, що виражає оцінку чого-небудь, ставлення до чого-небудь, погляд на що-небудь (С. Ожегов). Кожен із нас створює певний образ – імідж – уявлення про людину, що складається на основі її зовнішнього вигляду, звичок, манери говорити, менталітету, вчинків тощо.

Імідж – цілеспрямовано сформований образ (якої-небудь особи, явища, предмета), виділяє певні ціннісні характеристики, покликаний надавати емоційно-психічний вплив на кого-небудь з метою популяризації, реклами тощо.

На прикладі А. Калюжного, імідж учителя – емоційно забарвлений стереотип сприйняття образу вчителя у свідомості вихованців, колег, соціального оточення, у масовій свідомості. Під час формування іміджу вчителя реальні якості тісно переплітаються з тими, які приписуються йому оточуючими.

Спираючись на наявні визначення іміджу, виділимо його основні складові. Найбільш значущими з них є: зовнішній вигляд; використання вербальних і невербальних засобів спілкування; внутрішня відповідність професії – внутрішнє «Я».

Зовнішній вигляд допомагає педагогу привернути до себе увагу, створити позитивний образ, показати себе не тільки симпатичною людиною, але й прекрасним педагогом. Учитель усім своїм зовнішнім виглядом має викликати прихильність до себе учнів і дорослих. У ньому повинні гармонійно поєднуватися багатий внутрішній світ, любов до дітей і турбота про них. Слід завжди пам'ятати, що діти вчать у дорослих людей і, перш за все, в улюбленого вчителя правильно вдягатися. У манері одягатися проявляється одне з головних правил: красиво виглядати – значить проявляти повагу до оточуючих людей. Вимоги, що пред'являються до зовнішнього вигляду людини, допомагають педагогу покращити свій професійний імідж і

досягти успіху. Уникаючи недовірливого ставлення колег до своїх професійних якостей, не слід з'являтися на роботі в ультрамодному одязі. Розумно поєднуючи тенденції моди зі своїм зовнішнім виглядом, слід дотримуватися такого правила: бути одягненим занадто модно – ознака поганого смаку, відставати ж від моди неприпустимо, тобто треба одягатися модно, але ближче до класичного стилю. Справжній учитель не стане підкреслювати одягом свою зовнішність, він буде демонструвати свій розум, професійні навички.

Вербальні й невербальні засоби спілкування є важливими складовими іміджу – що і як говоримо, чи вміємо словом привернути людину до себе, які жести, міміку й пози використовуємо, як сидимо, стоїмо й ходимо. Для поліпшення свого професіоналізму вчителю необхідно звернути увагу і на вміння представити себе оточуючим у найбільш вигідному світлі.

Більшість дослідників поділяють думку, що вербальний канал використовується для передачі інформації, у той час як невербальний канал застосовується для «обговорення» між-особистісних стосунків, а в деяких випадках використовується замість словесних повідомлень. Невербальне спілкування цінне тим, що воно проявляється, як правило, несвідомо й мимовільно, зумовлено імпульсами нашої підсвідомості; таким чином, відсутність можливості подробити ці імпульси дозволяє нам довіряти йому більше, ніж вербальному каналу спілкування.

Внутрішня відповідність професії – внутрішнє «Я» вважається провідною зі складових педагогічного іміджу, оскільки вміння подобатися, викликати прихильність до себе інших людей є необхідною якістю в професійному спілкуванні.

Внутрішній образ – це культура педагога, безпосередність і свобода, чарівність, емоційність, гра уяви, витонченість, шлях постановки та вирішення проблем, асоціативне бачення, несподівані яскраві ходи в сценарії уроку, настрої на творчість, урівноваженість в умовах публічності та багато інших складових.

Зовнішній образ – це спеціальні форми вираження ставлення до матеріалу, передача емоційного ставлення до дійсності, вміння самопрезентації, виведення учнів на ігровий рівень, уміла

постановка всього ходу уроку.

У психології під образом розуміється суб'єктивна картина світу чи його фрагментів, включаючи самого суб'єкта, інших людей, просторове оточення, тимчасову послідовність подій.

У соціальній психології імідж розглядається як різновид образу, що виникає в результаті соціального пізнання. Під образом розуміється результат психічного відображення або подання того чи іншого об'єктивного явища. У процесі цього відображення можливі зміни вихідної інформації, і, відповідно, образ не обов'язково буде точною копією відображуваного. Процес створення образу може бути активним і цілеспрямованим, містити процедури аналізу, та синтезу, завдяки якому образ стає характеристиками індивідуального явища. У психолого-педагогічних літературних джерелах під іміджем розуміється стиль і форма поведінки людини, причому переважно зовнішня сторона поведінки в суспільстві. Іноді іміджем називають набір значень і вражень, завдяки яким у людей складається уявлення про об'єкт, вони запам'ятовують його і починають ставитися до нього певним чином, або завдяки яким об'єкт стає відомим. При цьому, як правило, уточнюється, що об'єктом іміджу найчастіше є людина, група людей або компанія. У комплексі визначень підкреслюється, що імідж включає не тільки природні властивості особистості, але й спеціально вироблені, створені й сформовані. В інших трактуваннях робиться акцент на те, що імідж складається з об'єктивних характеристик об'єкта, зокрема імідж людини ґрунтується на психологічному типі особистості, її відповідності запитам часу і суспільства.

Основні підходи до іміджу:

- функціональний, при якому виділяються його типи, виходячи з різного функціонування;
- контекстний, за якого дані типи функціонування перебувають у різних контекстах реалізації.
- порівняльний, при якому порівнюються близькі за значенням іміджі.

Імідж є найбільш ефективним способом подачі повідомлення, який у змозі обійти наявні в кожній людині різноманітні

перепони. Звідси й виникає ідея іміджу як публічного або зовнішнього «Я» людини, яке досить часто може відрізнятися від її внутрішнього «Я». Ваш образ – це портрет, який ви показуєте оточуючим. Образ повинен працювати на вас, а не проти вас.

Особистісний імідж – це образ людини, обумовлений її внутрішніми якостями й особливими індивідуальними властивостями. Він ділиться на позитивний і негативний.

Професійний імідж – образ людини, детермінований професійними характеристиками, містить у собі позитивну й негативну сторони. Як показує практика, особистісний імідж є більш пріоритетним порівняно з професійним.

Необхідно розглянути деякі аспекти використання інструментарію для побудови іміджу педагога. У побудові педагогічного іміджу – створення іміджу є тільки доповненням, а не заміною педагогічної діяльності. Слід звертатися до створення іміджу задовго до початку педагогічної роботи. В основі комунікації має бути проста мова, а представлені проблеми повинні мати значення для кожного. Найбільш значимими є професійна компетентність педагога й ерудиція, педагогічна рефлексія, педагогічне цілепокладання, педагогічне мислення та імпровізація, педагогічне спілкування. Розглянемо більш детально деякі з них. Професійна компетентність педагога – головний інструмент особистості вчителя і, відповідно, його іміджу. Як справедливо зазначає відомий психолог А. Маркова, підвищення професійної компетентності педагога утруднено низкою обставин. З одного боку, потреба сучасного вчителя у психологічних знаннях може бути високою, але не підкріплюватися практикою роботи, тому більша частина готових наукових досліджень і рекомендацій не затребувані школою. З іншого боку, ще до цього часу не розроблена цілісна концепція праці вчителя, яка б могла бути основою для показників ефективності його роботи. Професійна діяльність вчителя, у якій на досить високому рівні здійснюється педагогічна діяльність, спілкування, реалізується особистість викладача, і водночас досягаються хороші результати в навчанні та вихованні школярів. При цьому компетентність педагога визначається також співвідношенням його професійних знань і вмінь, психолого-педагогічних якостей. Таким чином,

складається цілісна картина професійної компетентності, яка допоможе вчителю у вирішенні багатьох практичних питань.

Педагогічна діяльність – це професійна активність учителя, у якій він за допомогою різних компонентів цілісного освітнього процесу вирішує завдання навчання й виховання.

Професійна компетентність учителя полягає в тому, щоб він не упустив загальних педагогічних завдань і зміг вміло конкретизувати їх залежно від ситуації. Крім того, учитель має справу з педагогічними завданнями, спрямованими на різні сторони психічного розвитку школяра – навчальні, розвивальні. Професіоналізм педагога полягає в тому, щоб вирішувати їх одночасно і протягом усього періоду навчання. Це пов'язано з тим, що при постановці навчальних завдань досить знати як викладання предмета, а при формулюванні розвивальних і виховних завдань – треба вміти вже оперувати показниками психічного та інтелектуального розвитку учнів і виявляти їх настрій у школярів. Підсумовуючи, можна сказати, що педагогічна компетентність складається зі знань, умінь, навичок, а також способів і прийомів їх реалізації у діяльності, спілкуванні, розвитку (саморозвитку) особистості. Під педагогічною компетентністю вчителя розуміється гармонійне поєднання знань навчального предмета, дидактики і безпосередньо методики його викладання, а також умінь і навичок (культури) професійного спілкування.

Основними характеристиками професійного спілкування є педагогічна ерудиція й педагогічна рефлексія.

Педагогічна ерудиція – своєрідний запас необхідних знань, який учитель застосовує у своїй професійній діяльності для вирішення педагогічних завдань.

Педагогічна рефлексія – здатність учителя уявити собі, як ученя відноситься в тій ситуації до нього.

Рефлексія означає усвідомлення вчителем себе з точки зору учнів у різних ситуаціях. Педагогу важливо розвивати в себе здорову конструктивну рефлексію, що приводить до поліпшення діяльності, а не до її руйнування постійними сумнівами й ваганнями. Педагогічна рефлексія – це самостійне звернення вчителя до самоаналізу без вимоги адміністрації школи.

Педагогу необхідно використання педагогічного мислення та інтуїції для виявлення прихованих внутрішніх властивостей педагогічної діяльності у процесі роботи.

Під педагогічною імпровізацією розуміємо знаходження несподіваного рішення і його миттєве втілення, збіг процесів створення та застосування при їх мінімальному розриві.

Роль правильно організованого педагогічного спілкування особливо велика, оскільки атмосферу бесіди зі школярами створює саме вчитель. Під педагогічним спілкуванням звичайно розуміють професійне спілкування вчителя і школяра, що має певні функції і спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію навчальної діяльності і стосунків між педагогом і учнем, як зазначав О. Леонт'єв.

Аналізуючи та узагальнюючи все вищесказане, необхідно підкреслити, що імідж сучасного педагога вимагає багатства духовної сфери, високої моральності та психологічної стійкості. Звичайно, створення позитивного іміджу педагога – непросто завдання. Воно потребує величезної роботи над собою, але приносить добрі результати.

Література

1. Навроцька М. М. Імідж педагога в освітньому просторі. Таврійський вісник освіти, 2014. № 1 (1). С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2014_1%281%29__4 (дата звернення: 05.12.2018).

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ЇХ СТАВЛЕННЯМ ДО МОБІЛЬНОСТІ (за Т. Заславською)

- 1) **фактично мобільні** – ті, що змінили місце праці, посаду, місце проживання безпосередньо в період дослідження;
- 2) **потенційно мобільні** – ті, що не змінили робочого місця, але мають відповідні наміри та плани;
- 3) **фактично стабільні** – ті, що довго працюють на одному місці й не налаштовані на мобільність;
- 4) **потенційно стабільні** – ті, що порівняно недавно прийшли на місце праці й поки що не планують його змінювати.

Література

1. Заславская Т. И., Рывкина Р. В. Социология экономической жизни: Очерки теории. Новосибирск : Изд-во Новосибирского гос. ун-та, 1991. 442 с.

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЧНІ РЕГУЛЯТОРИ ПОВЕДІНКИ ПЕДАГОГА

Програмовий зміст

Мотиваційна сфера особистості. Емоційно-вольова сфера особистості. Пізнавальна (когнітивна) сфера. Розвиток та виховання вольової активності людини.

Понятійне поле теми

Воля – психічна функція, яка полягає в здатності індивіда до свідомого управління своєю психікою і вчинками в процесі прийняття рішень для досягнення поставлених цілей.

Емоції – особливий клас психічних станів, які відображають ставлення людини до навколишнього світу, до інших людей, до самої себе та до результатів своєї діяльності

Мислення – це вища форма психічного відображення. Це психічний процес пошуку та відкриття нового, істинного, глибинного внаслідок аналізу та синтезу навколишньої дійсності.

Мотив – це спонукання людини до активності, пов'язане з намаганням задовольнити певні потреби.

Пам'ять – це психічний процес, який відображає досвід людини шляхом його запам'ятовування, зберігання та наступного відтворення.

Професійний відбір – система засобів, що забезпечують прогностичну оцінку взаємовідповідності людини і професії у тих видах діяльності, які здійснюються в нормативно заданих небезпечних умовах (гігієнічних, мікрокліматичних, технічних, соціально-психологічних), що вимагають від людини підвищеної відповідальності, здоров'я, високої працездатності і точності виконання завдання, стійкості емоційно-вольової регуляції.

Мотиваційна сфера особистості – система мотивів, які виконують функцію спонукання, спрямування і регулювання діяльності.

Професійна відповідальність – інтегративна якість особистості спеціаліста, який характеризується вільно обраним, критично осмисленим з позицій професійного обов'язку прагненням та умінням сумлінного, послідовного, творчого виконання професійних функцій та обов'язків.

Сприйняття – цілісне відображення предметів, ситуацій і подій, що виникають при безпосередньому впливі фізичних подразників на рецепторні поверхні органів чуття.

Темперамент – сукупність індивідуальних особливостей особистості, яка має своєю фізіологічною основою тип вищої нервової діяльності і характеризує динаміку психічної діяльності особистості; темперамент проявляється у силі почуттів, їхній глибині або поверховості, у швидкості їх перебігу, у стійкості або швидкій зміні.

Увага – зосередженість діяльності суб'єкта в певний момент часу на якомусь реальному або ідеальному об'єкті – предметі, події, образі, міркуванні тощо.

Уява – це психічний процес створення людиною нових образів на основі її попереднього досвіду.

Стереотип – усталене ставлення людини або людей до подій, вироблене на основі їх порівняння з внутрішніми ідеалами; відносно стійкий і спрощений образ соціальної групи, людини, події або явища

Соціальна установка (атитюд) (англ. *attitude* – ставлення, установка) – це стан психологічної готовності людини до дії, що визначається її попереднім досвідом; схильність суб'єкта до певної поведінки.

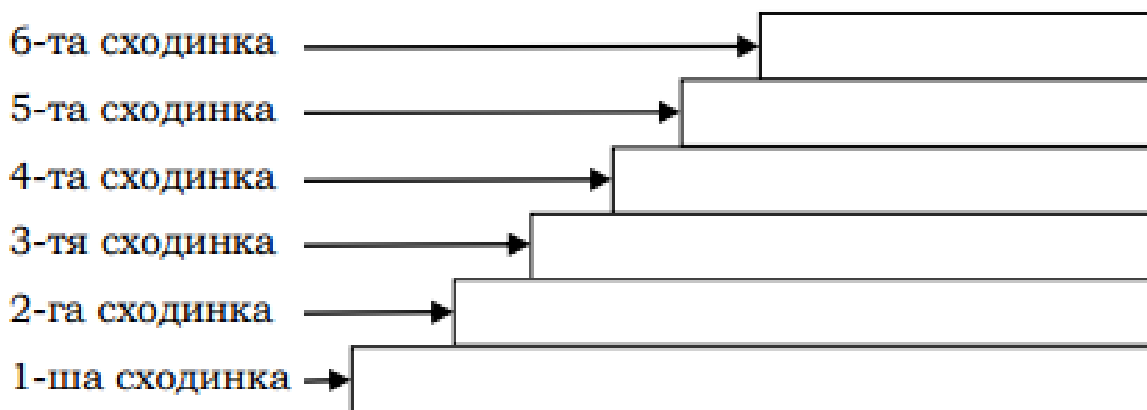
Ціннісні орієнтації – спрямованість інтересів і потреб особистості на певну ієрархію життєвих цінностей; способи диференціації нею об'єктів і явищ за їх значущістю для себе.

Завдання для самостійної роботи

1. Подумайте про яку-небудь мету, якої Вам хотілось би досягти протягом найближчого року, і коротко запишіть її.

Методичні рекомендації: Після цього заповніть драбинку з 6 сходинок. Нижня сходинка позначає стан, коли ця мета зовсім не досягнута, верхня – коли вона здійснена повністю. Запишіть близько першої та останньої сходинок по 2–3 ознаки, що позначають особливості ситуації, коли мета, відповідно, не досягнута або досягнута повністю. Після цього подумайте, на якій сходинці досягнення мети Ви знаходитесь в даний момент, позначте цю позицію і запишіть 2–3 її головні характеристики.

СХОДИНКИ ДОСЯГНЕНЬ

2. Підготуйте повідомлення за алгоритмом:

1. ФАКТ (ЩО ВІДБУЛОСЯ?) – 2. ПРИЧИНИ – 3. ПРИВІД – 4. СУПУТНІ ПОДІЇ – 5. АНАЛОГІЇ Й ПОРІВНЯННЯ – 6. НАСЛІДКИ.

Методичні рекомендації: завдання орієнтоване на формування умінь і навичок швидко розповісти те, що вивчалось напам'ять.

Звичайно, не треба алгоритми застосовувати формально.

У деяких повідомленнях відповіді на деякі питання можуть не мати змісту.

Пам'ятайте: вся інформація повинна сприйматися як єдине ціле. Так, вірш або параграф треба прочитувати й повторювати цілком і намагатися розповісти ВСЕ ВІДРАЗУ! Саме це допомагає потім швидко відновити в пам'яті ВСЬ матеріал.

Зверніть увагу, це цікаво!

У Цицерона був свій алгоритм досягнення мети

Хто? – Що? – Де? – Чим? – Навіщо (або Чому)? – Як? – Коли?

Література до теми

1. Грабінський П. М., Павлюк В. Д., Кравець І. М. Етика ділового спілкування : курс лекцій. Хмельницький : ХНУ, 2006. 207 с.
2. Грецов А. Тренинг уверенного поведения для старшеклассников и студентов. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 192 с.
3. Кудріна Т. С. Психологія мотивації: підручник / Т. С. Кудріна. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 239 с.
4. Кулакова Т. Б. Коммуникативный имидж как основа профессиональной деятельности будущего педагога. *Наука і Освіта*, 2010. № 2. С. 98–102.
5. Максимова Г. П. Коммуникативная культура преподавателя и ее развитие в профессиональной деятельности : дис. ... канд. пед. наук 13.00.08. Ростов-на-Дону, 2000. 179 с.
6. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності : навч.-метод. посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 112 с.
7. Петров В. В. Теории мотивации. Москва : Равновесие, 2005. 111 с.
8. Прокопенко О. В. Теорія мотивації : конспект лекцій. Суми : СумДУ, 2006. 171 с.
9. Стецкевич Л. М., Тарасова О. В. Психологія : навчальний посібник. Кривий Ріг : Видавничий центр КТУ, 2009. 180 с.
10. Трофимова Г. С. Структура педагогической коммуникативной компетенции (методологический аспект) : монография. 2-е изд. Ижевск : Купол, 2000. 90 с.
11. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Санкт-Петербург : Питер; Москва : Смысл, 2003. 860 с.
12. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування : навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
13. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 304 с.

ТЕМА 3. СЕКРЕТИ АКАДЕМІЧНО-МОБІЛЬНОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Програмовий зміст

Модель академічно-мобільного викладача закладу вищої освіти. Професійна кар'єра. Оцінка власних можливостей. Техніка пошуку проектів академічної мобільності.

Понятійне поле теми

Модель – відтворення чи відображення об'єкта, задуму (конструкцій), опису чи розрахунків, що відображає, імітує, відтворює принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості, ознаки чи(та) характеристики об'єкта дослідження чи відтворення (оригіналу).

Самомаркетинг – це вмiле представлення самого себе i своїх можливостей на ринку працi в найвигiднiшому свiтлi, щоб викликати iнтерес потенцiйного роботодавця; один зi шляхiв пiдвищення конкурентоздатностi, успiшностi i кар'єрного зростання фахiвця.

Професiйна кар'єра – складова життєвої стратегiї педагога; послiдовнiсть професiйних ролей, статусiв i видiв дiяльностi в життi людини, її просування ступенями (щаблями) виробничої, соцiальної, адмiнiстративної чи iншої iєрархiї.

Професiйнi деформацiї (лат. *deforma* – перекручую, спотворюю) – деструктивнi змiни особистостi в процесi професiйної дiяльностi.

Професiйний розвиток – це не тiльки зростання та вдосконалення, а й руйнування та професiйнi деструкцiї, якi характеризуються як змiни психологiчної структури особистостi

в процесі педагогічної діяльності.

Професійна криза – глибока невдоволеність від своєї діяльності, н результатів, відчуття власної неспроможності, нездатність до самореалізації, невідповідність задумів, можливостей отриманим результатам.

Завдання для самостійної роботи

1. Розробіть власний маршрут академічної мобільності.
2. Визначте шляхи здійснення академічної мобільності в закладі вищої освіти, регіоні, країні тощо.
3. Проаналізуйте власні можливості відповідно до вимог, які висувають до претендентів академічної мобільності.
4. Заповніть заявку на участь у програмі студентського обміну (програма – за вибором).
5. Підготуйте резюме.

Література до теми

1. Безносков С. П. Професійна деформація личности. Санкт-Петербург : Речь, 2004. 272 с.
2. Беляєва Е. Ф., Зубкова Л. М. Професійна деформація викладача вищої школи. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Вип. XXIV. Харків, 2010. С. 25 – 32.
3. Великодана М. С. Професійна деформація особистості майбутнього практичного психолога як наукова проблема. *Професіоналізація майбутніх практичних психологів: теоретичний і методичний аспекти* : колективна монографія / кол. авт., наук. ред. З. М. Мірошник. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2013. С. 178–202.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 375 с.
5. Карамушка Т. В. Уявлення аспірантів про сутність

- майбутньої професійної кар'єри, можливі напрямки і типи її здійснення. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014. № 2 (23). С. 92–98.
6. Карапетян О. А. Підвищення академічної мобільності як стратегічне завдання державної політики в сфері освіти. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 1-2. С. 48–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2015_1-2_8 (дата звернення: 26.12.2018).
 7. Кормильцева М. В. Социально-личностные компетенции студентов как фактор развития их профессиональной мобильности : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Екатеринбург, 2009. 190 с.
 8. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах : монографія. Київ, 2015. 279 с.
 9. Проектування педагогічного простору для стимулювання внутрішньої і зовнішньої мобільності учасників навчально-виховного процесу : методичні рекомендації / укл. Т. А. Кузьміч, К. М. Товстуха. Херсон : Вид-во ХДПУ, 2012. 87 с.
 10. Професія. Кар'єра. Успіх : метод. посібн. / Т. Л. Лях, Ю. М. Малієнко, Н. Є. Троценко та ін. Київ : Основа-Принт, 2010. 132 с.
 11. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. Київ : Міленіум, 2004. 264 с.
 12. Хорєв І. Теоретичні проблеми дослідження наукових засад професійної мобільності викладача вищої школи. *Вісник Львівського університету*, 2009. Вип. 25. С. 242–249. URL: http://lnu.edu.ua/Pedagogika/periodic/visnyk/25_3/29_khorev.pdf (дата звернення: 03.03.2019).

Зверніть увагу, це цікаво!

Американський фахівець з управління Майкл Драйвер виокремлює такі види кар'єри:

1. Лінійна кар'єра. Людина із самого початку трудової діяльності обирає певну галузь і наполегливо, крок за кроком протягом усього життя піднімається ієрархічною драбиною.

2. Стабільна кар'єра. Педагог, для якого характерна стабільна конфігурація кар'єри, ще в молодості обирає сферу своєї діяльності та до кінця трудового життя залишається в ній. Він підвищує свою майстерність, але не прагне просування ієрархічною драбиною.

3. Спіральна кар'єра характерна для людей, які з ентузіазмом працюють 5–7 років, а потім втрачають інтерес до педагогічної роботи, переходять на іншу і все починають спочатку.

4. Короткочасна кар'єра. Людина часто змінює одну роботу на іншу. Випадково та тимчасово досягає незначних підвищень. Як правило, це некваліфіковані, часто недисципліновані працівники.

5. Платоподібна кар'єра. Якщо людина успішно справляється зі своїми обов'язками, її вважають гідною підвищення. Однак після декількох підвищень вона досягає рівня, що є межею її компетентності. На цьому рівні вона залишається до виходу на пенсію.

6. Кар'єра, що знижується (низхідна). Людина успішно починає свою професійну діяльність і кілька разів іде на підвищення. Однак через непередбачувані обставини (хвороба, зловживання алкоголем тощо) знижується якісний рівень її працездатності, що спричиняє повернення до найнижчого рівня кар'єри.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі вивчення навчальної дисципліни «Основи академічної мобільності викладача вищої школи». Це обов'язковий вид самостійної і навчально-дослідної роботи студента, передбачених програмою навчальної дисципліни. ІНДЗ виконується кожним студентом індивідуально. Нижче наводиться орієнтовна тематика ІНДЗ.

Оригінальність ІНДЗ із навчальної дисципліни полягає у тому, що ці завдання мають проєктивно-творчий характер. Скласти картотеку статей до тем навчальної дисципліни; скласти анотацію кожної з них.

Нижче представлена тематика ІНДЗ, яка може розглядається як орієнтовна.

Орієнтовна тематика індивідуальних навчально-дослідницьких завдань

1. Укласти банк тестових завдання до лекційних матеріалів навчальної дисципліни.
2. Підготувати комп'ютерні презентації до лекційних занять навчальної дисципліни.
3. Підготувати комп'ютерну презентацію проєкту власної академічної мобільності.
4. Проаналізувати інформаційні портали міжнародних відділів.
5. Підготуватися до участі у міжнародній конференції.
6. Створити інтерактивну презентацію іноземною мовою.
7. Організувати ярмарок програм студентського обміну.
8. Оформити Google-рефлексивну карту (за допомогою документів системи створити банк даних за вивченими програмами обміну).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ
ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

1. *Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины* : матер. Межд. научно-практ. конф. (Харьков, 16-19 ноября 2010 г.). Харьков : Изд-во НУА, 2010. 368 с.
2. Андрущенко В. П. Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. Київ, 2003. 296 с.
3. Аніщенко В. М. Професійна мобільність. *Енциклопедія освіти* / Академія педагогічних наук України ; головний редактор академік НАН і АПН України, Президент АПН України В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Астахова В. И. Основные тенденции развития академической мобильности украинских студентов. *Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины* : матер. Межд. научно-практ. конф. (Харьков, 16-19 нояб. 2010 г.). Харьков : НУА, 2010. 5 с.
5. Баклицький І. О. Психологія праці : підруч. для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 655 с
6. Беззубко Л.В., Черниш О.І., Соколова Л.С. Розвиток системи освіти у сучасних умовах. Донецьк, 2005. 132 с.
7. Берд П. Продай себя. Тактика совершенствования Вашего имиджа. Минск: Амалфея, 2004. 208 с.
8. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна – Болонья –Саламанка – Прага – Берлін) / упорядники: М. Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. 52 с.
9. Болотська О. А. Розвиток академічної мобільності студентів як реалізація принципів болонського процесу у вищій освіті України [Електронний ресурс] Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу». URL : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN21/>
10. Болотська О. А. Стан розвитку академічної мобільності студентів в європейських країнах: проблеми та перспективи. *Збірник наукових праць Національної академії Державної*

- прикордонної служби України* Серія: педагогічні та психологічні науки. 2013. № 1 (66). С. 17–24.
11. Буряк Р. І. Характеристика якості як економічної категорії в діяльності підприємств АПК. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2010. Вип. 154. Ч. 1. С. 48–54.
 12. Василенко И. Социокультурная мобильность как философская проблема : дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11. Волгоград, 1996. 174 с.
 13. Велика Хартія Університетів. Болонья, 18 вересня 1988. URL : <http://www.magna-charta.org/magna.html> (дата звернення: 21.12.2018).
 14. Вербицька С. В. Міжнародна студентська академічна мобільність: етапи розвитку та суб'єкти організації. *Вісник Житомирського державного університету*. Вип. 45: Педагогічні науки. 2009. С. 20-26.
 15. Вовканич І. І., Свеженцева О. І. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір: аналітична записка. *Міжнародний науковий вісник*, 2018. № 1 (17). С. 77–87. URL: [https://doi.org/10.24144/2218-5348.2018.1\(17\).76-87](https://doi.org/10.24144/2218-5348.2018.1(17).76-87)
 16. Гузій Н. В. Педагогічний імідж і професійна культура. *Творча особистість вчитя: проблеми теорії і практики*: зб. наук, праць. Київ, 1997. С. 28-31.
 17. Гуляєва Н. М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири. *Розбудова менеджмент-освіти в Україні*: матер. VI щорічної міжнар. конф. (17-19 лютого 2005 року м. Дніпропетровськ). Київ: Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. С. 76-81.
 18. Гурч Л. М. Мобільність студентів та професорсько-викладацького складу як чинник підвищення конкуренто-спроможності вищої освіти України в європейському просторі. *Персонал*. 2005. № 7. С. 80–85.
 19. Демчук Т. П. Напрямки вивчення іміджу викладача вищої школи. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 2013. Вип. 3. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD

- D=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2013_3_29.pdf (дата звернення: 02.12.2018).
20. *Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф.: архів новин 2013 / Науково-дослідна частина Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://science.univ.kiev.ua/news/official/1345/>
 21. Журавський С., Згуровський М. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. Київ, 2003. 200 с.
 22. Згуровський М. Болонський процес: головні причини та шляхи структурного реформування вищої освіти України. НТУ «КПІ». Київ, 2006. 543 с.
 23. Іванченко Є.А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук 13.00.04. Одеса, 2005. 20 с.
 24. Каленюк І. С., Гонта О. І., Вербовий М. П., Холявко Н. І. Інтеграція вищої освіти України в європейський та світовий освітній простір: економічний вимір : монографія / за заг. ред. д. е. н., проф. І.С. Каленюк. Чернігів, 2011. 165 с.
 25. Карпенко М. М. Пріоритети розвитку вищої освіти в Україні в руслі загальноєвропейських тенденцій URL: <http://www.niurr.gov.ua>
 26. Кислова О.Н., Сокурская Л.Г. Исследование академической мобильности украинских студентов методом построения дерева классификации. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2011. № 948. С. 221–228.
 27. Козієвська О. Загальні тенденції розвитку академічної мобільності у світовому та українському вимірах. *Вища Освіта України*, 2012. № 2. С. 98–107.
 28. Козлова О. Г. Відображення особистісно-професійного іміджу вчителя у феномені педагогічної майстерності. *Постметодика*. 2012. № 6. 40–44.
 29. Коломінський Н. Л. Психологія педагогічного менеджменту: навч. посібник. Київ : МАУП. 176 с.
 30. Колот А. Реалізація основних принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю. Вища школа.

2004. № 2–3. С. 20–33.
31. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). Київ, 2003. 216 с.
 32. Кудріна Т. С. Психологія мотивації: підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. 239 с.
 33. Куйбашев П. Сучасний словник іншомовних слів. Київ: Довіра, 2006. 789 с.
 34. Лапшина І. А., Мокій А. І. Академічна мобільність: виклики і загрози для людського капіталу України. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2009. С. 14–17.
 35. Лубіна Є. Мобільне навчання у дидактиці вищої школи. *Вісник Львівського університету*. Серія Педагогічна. Львів, 2009. Вип. 25, Ч. 2. С. 61–66.
 36. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності : навч.-метод. посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 112 с.
 37. Мирончук Н.М. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий освітній простір// Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: зб. наук. праць / за ред. проф. С.С. Вітвицької, доц. Н.М. Мирончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 20-24.
 38. Модернізація вищої освіти в Україні і світі: десять років наукового пошуку: колектив. моногр. Акад. пед. наук України; Ін-т вищої освіти України; за заг. ред. В.П. Андрущенка, В.І. Лугового, М.Ф. Степка. Харків, 2009. 504 с.
 39. Мороз В. М. Мотиваційний механізм стимулювання трудової активності: державно- управлінський аспект: монографія. Х. : С.А.М., 2012. 408 с.
 40. Навроцька М. М. Імідж педагога в освітньому просторі. *Таврійський вісник освіти*, 2014. № 1 (1). С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ Tvo_2014_1%281%29__4
 41. Ніколаєску І. О. Розвиток професійного іміджу соціального педагога в післядипломній освіті : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук: 13.00.04: Черкаси, 2011. 20 с.
 42. Нова динаміка вищої освіти і досліджень для соціальних змін та розвитку: Болонський процес 2020 – Європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі. Міністерство освіти і науки України, Фонд «Європа ХХІ» / упоряд.: Т.Ф.Фініков та ін.; за

- ред. І. О. Вакарчука. Київ, 2009. 64 с.
43. Осадчий В. В. Теорія і практика організації мобільної технології навчання у педагогічному університеті. *Педагогічний дискурс* : збірник наукових праць / Інститут педагогіки Академії педагогічних наук України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 2011. Вип. 9. С. 258–263
 44. Петров В. В. Теории мотивации. Москва : Равновесие, 2005. 111 с.
 45. Приглашенные преподаватели: обучение. Институт транспорта и связи. URL: <http://www.tsi.lv/?id=7188&lang=ru&ct=2&cid=7189&r=7041&top=136>.
 46. Приглашенные преподаватели: Профессорский состав. Московская школа управления Сколково. URL: <http://www.skolkovo.ru/public/ru/faculty/visiting-faculty/>
 47. Прокопенко О. В. Теорія мотивації : конспект лекцій. Суми : СумДУ, 2006. 171 с.
 48. Професорський склад: Про нас. Український Католицький Університет. URL.: <http://ucu.edu.ua/about/>
 49. Профили ученых: Лица ЕНУ. Евразийский национальный университет имени Л. Н. Гумилева. URL: <http://www.enu.kz/ru/lica-enu/>
 50. Райзберг Б., Лозовский Л., Стародубцева Е. Современный экономический словарь. 5-е изд. перераб. и доп. Москва: ИНФРА - М, 2006. 495 с.
 51. Смирных Л. Мобильность работников: теория, методология, измерение : дис. ... д-ра эконом. наук / 08.00.05. М., 2004. 390 с.
 52. Солом'янюк П. Г. Світова практика застосування аутсорсингу персоналу. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 6. Т. 1. С. 103-106.
 53. Ставлення населення України до зовнішнього незалежного оцінювання : опитування. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. URL: <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2013-year/reforma-sistemi-vstupu-do-vnz-ukraini-ta-ii-pidtrimkanaselenjam-u-2008-2013-rokah---zagalnoukrainske-opituvannja.htm>.
 54. Стратегія державної кадрової політики на 2012–2020 роки : Указ Президента України № 45/2012 від 01.02. 2012 року. Офіційний вісник України. 2012. № 10. С. 44.

55. Суліма Є. *Вища освіта в контексті національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки*. Вища школа. 2012. № 3. С. 7–15.
56. Трошкіна І. А. Академічна мобільність: генеза поняття. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]*. Серія : Педагогіка. 2014. Т. 245. Вип. 233. С. 25–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2014_245_233_7 (дата звернення: 11.01.2019).
57. Федорова І. І. Академічна мобільність українських студентів сучасного освітнього простору URL: http://osvita.ua/abroad/higher_school/39508/
58. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. Санкт-Петербург : Питер; Москва : Смысл, 2003. 860 с.
59. Хорєв І.О. Про наукові засади професійної мобільності викладача вищої школи. *Проблеми освіти: наук. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*. Київ, 2009. Вип. 61. С.111-115.
60. Хорунжа Л. А. Формування інтелектуальної мобільності старшокласників у навчальному процесі загальноосвітньої школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.09. Харків, 2010. 24 с.
61. Шеремет А.Н. Формирование академической мобильности будущих учителей информатики средствами информационных и коммуникационных технологий: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.08. Новокузнецк, 2009. – 20 с.
62. Bologna beyond 2010. Report on the development of the European Higher Education Area. URL: [//www.bologna.org](http://www.bologna.org)
63. Bologna Coordination Group on Mobility Report. URL: www.bologna2009benelux.org/BolognaSeminars.htm
64. Standards for Technological Literacy: Content for the Study of Technology. URL: <http://www.iteawww.org>. – Назва з екрана.
65. The First Decade of Working on the European Higher Education Area. Detailed Assessment Report. URL www.utwente.nl/cheps/publications.htm

ДОДАТКИ

Додаток А

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта» (шифр і назва)	Вибіркова	
	Спеціальність 8.012 «Дошкільна освіта» (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 135		10-й	10-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 90	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
		11 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		11 год.	– год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		79 год.	97 год.
Індивідуальні завдання: 4 год.			
Вид контролю: 10 сем. – залік			

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ												
Тема 1. Сутність, види та суб'єкти академічної мобільності	13	2	1			10	16	1				15
Тема 2. Академічна мобільність викладача закладу вищої освіти в Україні	13	2	1			10	16	1				15
Тема 3. Структура академічної мобільності викладача закладу вищої освіти	14	2	2			10	18	2				16
Модуль-контроль	10	-	1			9						
Усього за перший модуль	50	6	5			39	50	4				46

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ												
Тема 1. Особистісно- і професійно- мобільні якості особистості. Етика та психологія ділового спілкування професіонала	16	2	2		2	10	20	1				19
Тема 2. Психологічні регулятори поведінки педагога	16	2	2		2	10	20	2				18
Тема 3. Секрети академічно- мобільного викладача закладу вищої освіти	12	1	1		-	10	15	1				14
Модуль- контроль	11	-	1		-	10						
Усього за другий модуль	55	5	6		4	40	55	4				51
Разом	105	11	11		4	79	105	8				97

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90–100)	Відмінно
	B (80–89)	Дуже добре
	C (70–79)	Добре
	D (60–69)	Задовільно
	E (50–59)	Достатньо
Не зараховано	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

ПОЛОЖЕННЯ **про академічну мобільність студентів**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Основним завданням розбудови європейського освітнього і наукового простору, викладеним у Болонській декларації, є сприяння академічній мобільності студентів і наближенню національної системи освіти до загальноєвропейської.

1.2. Академічна мобільність студента – це можливість для нього «переміщуватися» з одного вищого навчального закладу до іншого з метою обміну досвідом, отримання додаткових можливостей поглиблення своїх знань, умінь, накопичення кредитів, отримання доступу до визнаних освітніх та наукових центрів. У Болонському процесі розрізняють два види академічної мобільності студентів – «вертикальну» та «горизонтальну». Під вертикальною мобільністю розуміють повне навчання студента за певним освітньо-кваліфікаційним рівнем у закордонному ВНЗ, під горизонтальною – навчання там протягом обмеженого часу.

1.3. Мобільність студентів ВНЗ організується на підставі партнерської угоди про співробітництво із зарубіжними університетами.

1.4. Європейська кредитно-трансферна система (ЄКТС) надає університетам інструментарій для гарантування прозорості налагодження зв'язків між вищими навчальними закладами, розширення можливостей вибору для студентів; сприяє визнанню навчальних досягнень студентів закладами освіти шляхом використання загальнозрозумілої системи оцінювання і зарахування в базовому навчальному закладі дисциплін, опрацьованих студентом у закордонних університетах.

1.5. Прозорість та можливість порівняння навчальних про-

грам забезпечується такими засобами:

1.5.1. Введенням кредитів ЄКТС, які є числовим еквівалентом для окреслення обсягу навчального навантаження студентів, необхідного для повного засвоєння відповідної навчальної дисципліни;

1.5.2. Створенням Інформаційного пакета, який надає письмову інформацію студентам і працівникам про навчальні заклади, факультети, організації, структуру навчальної програми та окремих дисциплін;

1.5.3. Забезпеченням кожного студента описом навчальних досягнень (академічною довідкою), який відображає здобутки студента в навчанні у спосіб, що є загальноприйнятим та загальнозрозумілим, і може легко передаватися від одного закладу освіти до іншого;

1.5.4. Підписанням академічної угоди, що стосується навчальної програми, за якою буде проводитись навчання, і кредитів ЄКТС, які будуть присвоєні за успішне її виконання (закінчення); навчальний контракт є обов'язковим як для того, хто навчає і скеровує студента на навчання, так і для приймаючого студента на навчання, а також і для самого студента.

1.6. Положення складене на основі чинних нормативно-правових документів, що регламентують діяльність вищої школи України і є нормативним документом ХНУ. Воно визначає і встановлює порядок проведення навчання студентів у закордонних вищих навчальних закладах-партнерах і зарахування дисциплін, опанованих ними у цих закладах.

2. ПОРЯДОК ПЕРЕВЕДЕННЯ МОБІЛЬНИХ СТУДЕНТІВ

2.1. Для вирішення адміністративних і академічних аспектів ЄКТС, сприяння поширенню ЄКТС як на рівні навчального закладу, так і за його межами в рамках міжнародних зв'язків про співпрацю, надання підтримки координаторам від факультетів наказом ректора призначається координатор ЄКТС від університету. Координатор призначається з числа досвідчених науково-педагогічних працівників, добре обізнаних з плануванням та організацією навчального процесу.

На координатора ЄКТС від університету покладаються такі обов'язки:

- забезпечення підтримки на рівні керівництва навчального закладу впровадження принципів та механізмів ЄКТС в контексті системи перезарахування та акумуляції (накопичення) кредитів;
- загальний нагляд за правилами використання інструментів ЄКТС;
- сумісна із координаторами факультетів відповідальність за координацію підготовки, опублікування та поширення інформаційних пакетів;
- забезпечення доступу до інформаційних пакетів навчальних закладів-партнерів;
- сумісний контроль за правильністю та єдиним підходом до перезарахування кредитів на усіх факультетах.

2.2. За поданням декана наказом ректора призначаються координатори ЄКТС від факультетів. Як правило, це заступники деканів з навчально-методичної роботи, які займаються практичною реалізацією ЄКТС та керують роботою кураторів академічних груп на факультеті.

На координатора ЄКТС від факультету покладаються обов'язки:

- координація роботи викладачів зі студентами, вирішення академічних та практичних аспектів реалізації ЄКТС на факультеті;
- забезпечення доступу студентам факультету до інформа-

ційних пакетів навчальних закладів-партнерів.

Для безпосередньої роботи зі студентами наказом ректора університету за поданням декана відповідного факультету призначається куратор академічної групи.

2.3. На куратора покладається виконання таких основних обов'язків:

- ознайомлення студентів із нормативно-методичними матеріалами (інформаційним пакетом тощо), які регламентують організацію навчального процесу за вимогами ЄКТС;
- надання рекомендацій мобільним студентам щодо формування їх ІНПС з урахуванням засвоєних дисциплін за час перебування у закордонних ВНЗ;
- погодження ІНПС і подання його на затвердження деканові факультету;
- контроль за реалізацією ІНПС на підставі відомостей підсумкового контролю з подальшим поданням пропозицій щодо продовження навчання студента або його відрахування.

2.4. Куратор має право:

- відвідувати усі види занять студента згідно з його ІНПС;
- подавати пропозиції деканові факультету щодо переведення на інший курс, відрахування та заохочення студента;
- брати участь у засіданнях кафедр та вчених рад факультетів (інститутів), на яких розглядаються питання реалізації ЄКТС;
- подавати пропозиції щодо покращення навчального процесу та діяльності кураторів.

2.5. Студент університету може бути направлений на навчання на певний термін (один-два семестри) до закордонного вищого навчального закладу за умови ідентичності змісту програми навчання і наявності тристоронньої угоди.

2.6. До кандидатів, що претендують на навчання у закордонних вищих навчальних закладах, пред'являються такі вимоги:

- навчання у базовому університеті в основному на «відмінно/А»;
- вільне володіння мовою країни за місцем знаходження ВНЗ або англійською (після узгодження з приймаючою

стороною);

- суспільна активність, бездоганна поведінка, відсутність шкідливих звичок.

2.7. Основними інструментами, на основі яких деканатом здійснюється перезарахування кредитів, отриманих студентом за час навчання у закордонному університеті, є: «Інформаційний пакет» (каталог курсу); «Аплікаційна форма студента» (заява-анкета студента); «Угода про навчання» (академічна угода); «Академічна довідка» (Виписка навчальних досягнень); шкала оцінювання ЄКТС.

2.8. Після вибору закордонного університету, детального ознайомлення з його інформаційним пакетом стосовно програми навчання та інших вимог, а також консультацій із координатором ЄКТС факультету, студент заповнює «Аплікаційну форму студента» (додаток Г. 1, Г. 2).

Студент може також за бажанням включити в «Аплікаційну форму» другий і третій навчальний заклад на вибір, якщо його заява щодо першого закладу не буде прийнята. У такому разі студент, за згоди координатора ЄКТС, повинен підготувати угоду про навчання для кожного навчального закладу, до якого він подає заяву.

2.9. Після домовленості трьох залучених сторін – студент, університет і закордонний вищий навчальний заклад – щодо програми навчання за кордоном, вони підписують «Угоду про навчання – Академічну угоду» (додаток Г. 3, Г. 4), яка додається до «Аплікаційної форми студента». Ця угода, що описує програму навчання за кордоном, має бути підписана до того, як студент виїде до місця навчання.

Студент зобов'язується виконувати програму навчання у закордонному вищому навчальному університеті як невід'ємну частину його програми вищої освіти.

2.10. У випадку, якщо студент обрав для навчання закордонний вищий навчальний заклад, але зміст програми навчання не ідентичний програмі навчання у базовому ВНЗ – університеті, він може перервати навчання з правом отримання академічної відпустки терміном до одного року.

Якщо навчальною програмою передбачається і проходження практики за кордоном, то в угоді про навчання мають бути чітко зазначені місце проходження практики, її тривалість, робота, що має бути виконана (опис робочого завдання), права та обов'язки студента та очікувані результати навчання. Також в ній мають бути зазначені шкала та критерії оцінювання, відповідальний за практику – роботодавець (роль того, хто надає базу практики) та роль установи (там, де це можливо), що приймає. Форма угоди про практичну підготовку наведена в додатках Г. 5, Г. 6.

2.11. Університет гарантує студенту повне визнання (зарахування) дисциплін курсу, зазначених в угоді, при їх успішному вивченні і атестації у закордонному навчальному закладі, а також зарахування кредитів, присвоєних студенту у закордонному ВНЗ, без виведення академічної різниці.

Якщо програма навчання у закордонному ВНЗ повинна виконуватись у відповідному семестрі (навчальному році) частково, тобто коли базовий університет сам оцінює студента з деяких дисциплін, то це повинно бути чітко відображено в угоді про навчання. У цьому випадку після повернення студента із закордонного ВНЗ деканат зазначені дисципліни вносить до його ІНПС на наступний семестр навчання в базовому університеті і встановлює терміни ліквідації академічної різниці.

2.12. Студенту, який навчався в декількох ВНЗ, видається «Академічна довідка» (додаток Г. 7, Г. 8), до якої вносяться оцінки (за шкалою ЄКТС та вітчизняною шкалою) з навчальних дисциплін (модулів), що опановані студентом під час навчання у цих ВНЗ, із зазначенням їх назв та присвоєних їм кредитів ЄКТС.

2.13. Вищий навчальний заклад, що приймає студента на навчання, підтверджує прийнятність програми навчання і те, що вона не суперечить його правилам. Копія підписаної «Академічної угоди» надається усім залученим сторонам: базовому університету, закордонному ВНЗ і студентові.

2.14. При виникненні необхідності у зміні програми навчання (розбіжність у розкладі, невідповідність вибраної навчальної дисципліни за змістом чи обсягом) після прибуття до закордонного ВНЗ студент вносить необхідні зміни до «Акаде-

мічної угоди». Для гарантії повного академічного визнання опанованих дисциплін слід отримати згоду усіх сторін стосовно змін у програмі навчання.

Зміни до узгодженої програми навчання вносяться впродовж перших двох тижнів перебування студента у закордонному ВНЗ, відображаються на зворотному боці угоди та вчасно підписуються студентом і координаторами ЄКТС обох навчальних закладів.

Копія нової «Академічної угоди» надається трьом сторонам – студентові і координаторам обох вищих навчальних закладів.

2.15. Після підписання академічної угоди деканат виписує студентові академічну довідку.

2.16. При виїзді студента за кордон за програмою мобільності за направленням університету за ним на цей період:

- зберігається призначена стипендія та інші соціальні виплати;
- повністю зараховуються без будь-якого доскладання отримані кредити;
- встановлюється індивідуальний графік навчання.

3. РЕЄСТРАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТА

3.1. Академічна довідка за формою ЄКТС (додатки Г.7, Г.8) використовується для засвідчення виконання студентом навчального навантаження протягом певного періоду внесенням до неї переліку ви-вчених дисциплін (модулів), присвоєних кредитів, оцінок у локальній (вітчизняній) системі оцінювання та системі ЄКТС. Академічна довідка заповнюється українською та англійською мовами і відображає як кількість виконаної навчальної роботи, так і якість засвоєння матеріалу.

3.2. Академічна довідка використовується студентами у двох випадках: при виїзді на навчання (видається базовим університетом) та при поверненні після навчання за кордоном (видається закордонним університетом). Підписані копії Академічної довідки представляються усім залученим сторонам: базовому університету, закордонному навчальному закладові і студентові.

3.3. Академічна довідка для студента, який вирушає навчатися за програмою ЄКТС, готується відповідним деканатом (диспетчером чи методистом) під контролем координатора ЄКТС факультету базового університету і повинна включати повний перелік усіх навчальних дисциплін та оцінок попередньої вищої освіти. Академічна довідка додається до заяви-анкети студента, яка надсилається до закордонного закладу вищої освіти, в якому студент має намір проходити навчання.

Перелік дисциплін, які вивчаються в поточному семестрі, і оцінки з них, які не можуть бути внесені на момент підготовки заяви, вносяться пізніше.

В академічній довідці наводяться шкали оцінювання навчальних досягнень студентів, що діють у базовому університеті.

3.4. Наявність «Виписки навчальних досягнень» на стадії попередніх домовленостей і вирішення питання про навчання у закордонному вищому навчальному закладі полегшує залучення до закордонної програми навчання. Це дає змогу координаторам

ЄКТС закордонного університету визначити відповідність рівня усіх предметів у програмі навчання, яка запропонована в анкеті-заяві, і перевірити фактичне виконання усіх передумов.

3.5. Після завершення програми навчання за кордоном студент отримує випуску навчальних досягнень (за такою ж формою), що видається закордонним університетом та описує здобутки студента протягом відрядження.

3.6. Академічна довідка забезпечує стандартизований формат описання усіх видів навчальної діяльності студента. Вона є важливим інструментом для академічного визнання результатів навчання.

3.7. За якість оформлення і правдивість представленої в академічній довідці інформації несе відповідальність координатор ЄКТС факультету. Вона підписується деканом, першим проректором університету і завіряється печаткою.

3.8. Кредити ЄКТС присвоюють студенту, який успішно завершив навчання і задовольнив усі вимоги стосовно оцінювання навчальних досягнень за прийнятою у закордонному ВНЗ процедурою.

4. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

4.1. Фінансування навчання у закордонних ВНЗ може здійснюватися за кошти організацій, підприємств, установ тощо усіх форм власності або коштів фізичних осіб.

4.2. Студент, який навчається в університеті за кошти державного бюджету і отримує стипендію, продовжує її отримувати впродовж поточного семестру навчання у закордонному навчальному закладі. Стипендія на наступний семестр призначається йому згідно із чинним законодавством України за результатами виконання навчальної програми у закордонному ВНЗ відповідно до угоди.

Для призначення стипендії на наступний семестр студент має подати до стипендіальної комісії факультету, студентом якого він є у базовому університеті, довідку про результати сесії, підписану деканом і скріплену печаткою закордонного університету, де тимчасово навчається студент. Результати навчання у довідці мають бути обов'язково представлені і за шкалою ЄКТС.

4.3. Інші фінансові питання, такі, як плата за навчання у закордонному університеті (якщо таке має місце), за проживання тощо, студент вирішує самостійно, в тому числі, залучаючи різні джерела фінансування.

4.4. Базовий університет, крім стипендіального забезпечення, інших фінансових витрат не несе.

4.5. Положення про академічну мобільність студентів діє в університеті тимчасово до прийняття відповідних загальнодержавних нормативних актів.

АПЛІКАЦІЙНА ФОРМА СТУДЕНТА
(заява-анкета студента)

Фотокартка

НАВЧАЛЬНИЙ РІК 201__ /201__
НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ (ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ): _____

*Цей документ заповнюється великими друкованими літерами
чорним кольором.*

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЯКИЙ НАПРАВЛЯЄ НА НАВЧАННЯ
Назва та повна адреса: _____

Координатор підрозділу (факультету) – прізвище, ім'я, телефон,
факс та e-mail

Координатор навчального закладу – прізвище, ім'я, телефон

ОСОБИСТІ ДАНІ СТУДЕНТА
(заповнює студент, який подає заявку)

Прізвище: _____ Ім'я (імена) _____

Дата народження _____

Місце народження _____

Стать: Чол. Жін.

Громадянство: _____

e-mail, адреса _____

_____ Постійна адреса (якщо інша):

**ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ, ЩО ОТРИМАЮТЬ
ЦЮ АПЛІКАЦІЙНУ ФОРМУ (у порядку переваги):**

Навчальний заклад	Країна	Термін навчання		Тривалість перебування, (місяців)	Кількість очікуваних кредитів ЄКТС
		від	до		
1. _____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____
2. _____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____

Прізвище, ім'я студента: _____

Навчальний заклад, який направляє на навчання, країна _____

Коротко вкажіть причини Вашого бажання навчатися за кордоном _____

ЗНАННЯ МОВ

Увага! Має подаватися документ, що підтверджує знання мови навчання у навчальному закладі, який приймає на навчання

Рідна мова: _____

Мова навчання у домашньому навчальному закладі
(якщо інша): _____

Інші мови	Маю достатні знання, щоб слухати лекції		Мені потрібна певна додаткова підготовка	
	так	ні	так	ні
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

ДОСВІД РОБОТИ ЗА НАПРЯМОМ ТЕПЕРІШНЬОГО НАВЧАННЯ (якщо стосується)

Досвід роботи/посада	Фірма/організація	Дата	Країна

ПОПЕРЕДНІ І ТЕПЕРІШНІ КУРСИ НАВЧАННЯ

Диплом/ступінь, для отримання якого Ви зараз навчаєтесь:

Кількість років навчання у вищій освіті до від'їзду за кордон:

Чи Ви вже навчалися за кордоном?

Так Ні

Якщо так, то коли? У якому навчальному закладі?

Академічна довідка (виписка), що додається, містить у собі всі подробиці попередніх та поточного курсів вищої освіти. Невідомі на час подання заяви подробиці будуть надані пізніше.

Підпис студента _____ Дата _____

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЯКИЙ ПРИЙМАЄ НА НАВЧАННЯ

Цим ми підтверджуємо отримання аплікаційної заяви, запропонованої Угоди про навчання і Академічної довідки (виписки) кандидата.

Призначений вище студент вище студент є

- попередньо прийнятий до нашого закладу вищої освіти
- не прийнятий до нашого навчального закладу

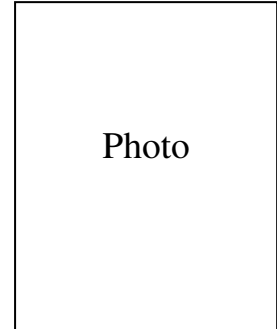
Підпис координатора підрозділу
(факультету)

Підпис координатора
навчального закладу

Дата: _____

Дата: _____

STUDENT APPLICATION FORM
(student work sheet)

ACADEMIC YEAR 201__ /201__
FIELD OF STUDY: _____

This application should be completed in BLACK and BLOCK letters in order to be easily copied and/or telefaxed.

SENDING INSTITUTION:

Name and full address: _____

Department coordinator – name, telephone, fax and e-mail _____

Institutional coordinator – name, telephone, fax and e-mail _____

STUDENT'S PERSONAL DATA
(to be completed by the student applying)

Family name: _____ First name (s) _____

Date of birth: _____

Place of birth: _____

Sex:

M / F

Permanent address (if different):

Nationality: _____

E-mail address: _____

Current address: _____

_____ Tel.: _____

Current address is valid until:

Tel.: _____

**LIST OF INSTITUTIONS WHICH WILL RECEIVE THIS
APPLICATION FORM** *(in order of preference)*

Institution	Country	Period of study		Duration of stay (months)	№ of expected ECTS credits
		from	to		
1.	_____	_____	_____	_____	_____
	_____	_____	_____	_____	_____
2.	_____	_____	_____	_____	_____
	_____	_____	_____	_____	_____

Name of student: _____

Sending institution: _____

Country _____

Briefly state the reasons why you wish to study abroad _____

LANGUAGE COMPETENCE

Note. A proof of the receiving institutions language of instruction should be submitted

Mother tongue: _____

Language of instruction at home institution: _____

Other languages	I have sufficient knowledge to follow lectures		I need some extra preparation	
	yes	no	yes	no
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

WORK EXPERIENCE RELATED TO CURRENT STUDY (if relevant)

Work experience/position	Firm/organization	Dates	Country

PREVIOUS AND CURRENT STUDY

Diploma/degree for which you are currently studying:

Number of higher education study years prior to departure abroad:

Have you already been studying abroad ?

Yes No

If Yes, when ? at which institution ?

The attached Transcript of records includes full details of previous and current higher education study. Details not known at the time of application will provided be at a later stage

Student's signature _____ Date _____

RECEIVING INSTITUTION

We hereby acknowledge receipt of the application, the proposed learning agreement and the candidate's Transcript of records.

The above-mentioned student is

- provisionally accepted at our institution
- not accepted at our institution

Departmental coordinator's signature

Institutional coordinator's signature

Date: _____

Date: _____

УГОДА ПРО НАВЧАННЯ

НАВЧАЛЬНИЙ РІК 201__ /201__

ПЕРІОД НАВЧАННЯ: з _____ по _____

НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ (ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ): _____

Прізвище, ім'я студента: _____

e-mail адреса студента _____

Навчальний заклад, який направляє на навчання: _____

Країна: _____

ДЕТАЛІ ЗАПРОПОНОВАНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ЗА КОРДОНОМ

Навчальний заклад, який приймає на навчання: _____

Країна: _____

Код одиниці курсу (якщо є) та номер сторінки інформацій- ного пакета	Назва одиниці курсу (як вказано в каталозі курсу)	Семестр (осінь/весна)	Кількість кредитів ЄКТС
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

У разі потреби продовжуйте цей перелік на окремому аркуші

Підпис студента _____ Дата: _____

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЩО НАПРАВЛЯЄ НА НАВЧАННЯ

Підтверджуємо схвалення угоди про навчання

Підпис координатора підрозділу
(факультету)

Підпис координатора
навчального закладу

Дата: _____

Дата: _____

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЯКИЙ ПРИЙМАЄ НА НАВЧАННЯ

Підтверджуємо схвалення угоди про навчання

Підпис координатора підрозділу
(факультету)

Підпис координатора
навчального закладу

Дата: _____

Дата: _____

Прізвище, ім'я студента _____

Навчальний заклад, який скеровує на навчання, країна: _____

ЗМІНИ ДО ПОЧАТКОВОЇ УГОДИ ПРО НАВЧАННЯ
(заповнювати тільки у разі необхідності)

Одиниця курсу <i>(як вказано у каталозі курсу)</i>	Назва одиниці курсу <i>(як вказано у каталозі курсу)</i>	Викреслена одиниця курсу	Додана одиниця курсу	Кількість кредитів ЄКТС
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____

У разі потреби продовжуйте цей перелік на окремому аркуші

Підпис студента _____ Дата: _____

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЩО НАПРАВЛЯЄ НА НАВЧАННЯ

Підтверджуємо схвалення угоди про навчання

Підпис координатора підрозділу
(факультету)

Підпис координатора
навчального закладу

Дата: _____

Дата: _____

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЯКИЙ ПРИЙМАЄ НА НАВЧАННЯ

Підтверджуємо схвалення угоди про навчання

Підпис координатора підрозділу
(факультету)

Підпис координатора
навчального закладу

Дата: _____

Дата: _____

Прізвище, ім'я студента _____

Навчальний заклад, який скеровує на навчання, країна: _____

LEARNING AGREEMENT

ACADEMIC YEAR 20 __ /20__

STUDY PERIOD: from _____ to _____

FIELD OF STUDY: _____

Name of student: _____

Student's e-mail address _____

Sending Institution: _____

Country: _____

**DETAILS OF THE PROPOSED STUDY PROGRAMME
ABROAD**

Receiving institution _____

Country: _____

Course unit code (if any) and page no of the information package	Course unit title (as indicated in the course catalogue)	Semester (autumn/spring)	Number of ECTS credits
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

If necessary, continue this list on a separate sheet

Student's signature _____ Date: _____

SENDING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is accepted.

Department coordinator's signature

Institution coordinator's signature

Date: _____

Date: _____

RECEIVING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is approved

Department coordinator's signature

Institution coordinator's signature

Date: _____

Date: _____

Name of student _____

Sending institution: _____

Country _____

**CHANGES TO ORIGINAL PROPOSED STUDY
PROGRAMME**

(to be filled in ONLY if appropriate)

Course unit code <i>(as indicated in the information package)</i>	Course unit title <i>(as indicated in the information package)</i>	Deleted course unit	Added course unit	Number of ECTS credits
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____
_____	_____	☐	☐	_____

If necessary, continue this list on a separate sheet

Student's signature _____ Date: _____

SENDING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is accepted.

Department coordinator's signature

Institution coordinator's signature

Date: _____

Date: _____

RECEIVING INSTITUTION

We confirm that the learning agreement is approved

Department coordinator's signature

Institution coordinator's signature

Date: _____

Date: _____

**УГОДА ПРО ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ ТА
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПРО ЯКІСТЬ**

I. ДАНІ ПРО СТУДЕНТА

Прізвище, ім'я студента _____

Предметна область: _____

Навчальний рік _____

Ступінь: _____

Навчальний заклад, який направляє на навчання, країна: _____

**II. ДАНІ ПРО ЗАПРОПОНОВАНУ ПРОГРАМУ
ПІДГОТОВКИ ЗА КОРДОНОМ**

Організація, яка приймаю на підготовку: _____

Заплановані дати початку і закінчення періоду практики: з

_____ по _____. (_____ місяців)

Знання, навички, уміння і компетенції, що отримуються: _____

Детальна програма періоду підготовки: _____

Завдання студента: _____

План моніторингу і оцінювання: _____

III. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТРЬОХ СТОРІН

Підписуючи цей документ, студент, навчальний заклад, який скеровує на підготовку, і організація, яка приймає на підготовку, підтверджують, що вони дотримуватимуться принципів Зобов'язання про якість для практики студентів Еразмус, викладених у документі нижче.

Студент _____

Підпис студента _____

Дата _____

Навчальний заклад, який направляє на навчання

Підтверджуємо ухвалення цієї запропонованої Угоди про практичну підготовку. Після задовільного завершення програми підготовки навчальний заклад присвоїть..... кредитів ЄКТС та запише період практичної підготовки в Додаток до диплома

Підпис координатора: _____

Дата _____

Організація, яка приймає на підготовку _____

Підтверджуємо, що ця запропонована програма підготовки ухвалена. Після завершення програми підготовки організація надасть студенту Свідоцтво (сертифікат).

Підпис координатора: _____

Дата _____

TRAINING AGREEMENT AND QUALITY COMMITMENT

I. DETAILS OF THE STUDENT

Name of student _____

Subject area: _____
Academic year _____

Degree: _____

Sending Institution: _____

Country _____

II. DETAILS OF THE PROPOSED TRAINING PROGRAMME ABROAD

Host organization: _____

Planned dates of start and end of the placement period:
from _____ to _____. (_____ months)

Knowledge, skills and competence to be acquired _____

Detailed programme of the training period: _____

Tasks of the student: _____

Monitoring and evaluation plan: _____

III. COMMITMENT OF THE THREE PARTIES

By signing this document the student, the sending institution and the host organization confirm that they will abide by the principles of the Quality Commitment for Erasmus student placements set out in the document below.

The student _____

Student's signature _____

Date _____

The sending institution

We confirm that this proposed training programme agreement is approved. On satisfactory completion of the training programme the institution will award..... ECTS credits and will record the training period in the training period in the Diploma Supplement

Coordinator's signature: _____

Date _____

The host organization _____

We confirm that this proposed training programme is approved. On completion of the training programme the organization will issue a Certificate to the student.

Coordinator's signature: _____

Date _____

Академічна довідка

(виписка навчальних досягнень)

НАВЧАЛЬНИЙ РІК: 201..../201....

НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ (ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ): _____

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЯКИЙ НАПРАВЛЯЄ НА НАВЧАННЯ

Факультет/Департамент _____

Координатор ЄКТС підрозділу _____

Тел.: _____ **Факс:** _____

e-mail: _____

ПРИЗВИЩЕ СТУДЕНТА _____

Ім'я: _____

Дата і місце народження: _____

Стать:

Чол.

Жін.

Дата зарахування _____

Номер залікової книжки _____

Адреса e-mail: _____

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ЯКИЙ ПРИЙМАЄ НА НАВЧАННЯ

Факультет/Департамент _____

Координатор ЄКТС підрозділу _____

Тел.: _____ Fax: _____

e-mail: _____

Код Одиниці курсу (1)*	Назва одиниці курсу**	Триваліст ь одиниці курсу (2)*	Місцева оцінка (3)*	Кредити ECTS (4)*
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

Разом: _____

Примітка: *(1) (2) (3) (4) (5) – див. пояснення на звороті.

**У разі необхідності продовжуйте цей перелік на окремому аркуші.

Дата _____

Підпис секретаря/декана/посадової
особи з адміністрації _____

Печатка закладу

Примітка: Цей документ без підпису секретаря/декана/посадової особи з адміністрації та гербової (круглої) печатки закладу не дійсний.

(1) Шифр навчальної дисципліни (з Інформаційного пакету ЄКТС)

(2) Тривалість одиниці курсу:

Y = 1 повний навчальний рік

1S = 1 семестр

2S = 2 семестри

1T = 1 період/триместр

2T = 2 періоди/триместри

(3) Оцінювання:

а) опис системи оцінок закладу;

б) розподіл оцінок у департаменті або програмі (вказати).

(Пояснення до цього підрозділу див. Довідник користувача ЄКТС, додаток 3

(4) Кредити ЄКТС:

1 навчальний рік – 60 кредитів

1 семестр – 30 кредитів

1 період/триместр – 20 кредитів

TRANSCRIPT OF RECORDS

ACADEMIC YEAR: 201__./201__

FIELDS OF STUDY: _____

NAME OF SENDING INSTITUTION: _____

Department: _____

ECTS departmental coordinator: _____

Tel.: _____ . Fax: _____
e-mail: _____

NAME OF STUDENT: _____

First Name: _____

Date and place of birth: _____

Sex: M F

Matriculation date: _____

Matriculation number: _____

E-mail address: _____

NAME OF RECEIVING INSTITUTION: _____

Department _____

ECTS department coordinator: _____

Tel.: _____ Fax: _____

e-mail: _____

Course Unit Code (1)*	Title of the course unit**	Duration of course unit (2)*	Local grade (3)*	ECTS credits (4)*
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
				Total: _____

NB: * (1) (2) (3) (4) (5) – see explanation on back page
 ** To be continued on a separate sheet

Date _____

Signature of registrar/dean/administration officer _____

Stamp of institution

NB: This document is not valid without the signature of the registrar/ dean/administration officer and the official stamp of the institution

(1) Course unit code: Refer to the ECTS Course catalogue

(2) Duration of the course unit:

Y = 1 academic year

IS = 1 semester 2S = 2 semesters

IT = 1 term/trimester 2T = 2 terms/trimesters

(3) Grading:

a) Description of the institutional grading system:

b) Grading distribution in the department or programme (please specify) (For this section please refer to the ECTS Users' Guide, Annex 3)

(4) ECTS credits:

1 academic year – 60 credits

1 semester – 30 credits

1 term/trimester – 20 credits

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 12 серпня 2015 р. № 579

Київ

**Про затвердження
Положення про порядок реалізації права на академічну
мобільність**

Відповідно до пункту 23 частини першої статті 13 Закону України «Про вищу освіту» Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, що додається.

Прем'єр-міністр України

А. ЯЦЕНЮК

Інд. 73

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 серпня 2015 р. № 579

ПОЛОЖЕННЯ
про порядок реалізації права на академічну мобільність

1. Це Положення встановлює порядок організації програм академічної мобільності для учасників освітнього процесу вітчизняних вищих навчальних закладів (наукових установ) (далі – вітчизняні учасники освітнього процесу) на території України чи поза її межами та учасників освітнього процесу іноземних вищих навчальних закладів (наукових установ) (далі – іноземні учасники освітнього процесу) на території України.

2. Цілі, завдання та загальні правила забезпечення і реалізації права на академічну мобільність повинні відповідати основним принципам Спільної декларації міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти», вчиненої у м. Болоньї 19 червня 1999 р. (Болонська декларація).

3. Вітчизняні учасники освітнього процесу і вищі навчальні заклади (наукові установи) та іноземні учасники освітнього процесу і навчальні заклади (наукові установи), що беруть участь у програмах академічної мобільності, є учасниками академічної мобільності.

4. Право на академічну мобільність може бути реалізоване на підставі міжнародних договорів про співробітництво в галузі освіти та науки, міжнародних програм та проектів, договорів про співробітництво між вітчизняними вищими навчальними закладами (науковими установами) або їх основними структурними підрозділами, між вітчизняними та іноземними вищими навчальними закладами (науковими установами) та їх основними структурними підрозділами (далі – вищі навчальні заклади (наукові установи) – партнери), а також може бути реалізоване вітчизня-

ним учасником освітнього процесу з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією вітчизняного вищого навчального закладу (наукової установи), в якому він постійно навчається або працює, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.

5. За місцем реалізації права на академічну мобільність вона поділяється на:

- *внутрішню академічну мобільність* – академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах в межах України;
- *міжнародну академічну мобільність* – академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах поза межами України, а також іноземними учасниками освітнього процесу у вітчизняних вищих навчальних закладах (наукових установах).

Основними видами академічної мобільності є:

- *ступенева мобільність* – навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття ступеня вищої освіти, що підтверджується документом (документами) про вищу освіту або про здобуття ступеня вищої освіти від двох або більше вищих навчальних закладів;
- *кредитна мобільність* – навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та/або відповідних компетентностей, результатів навчання (без здобуття кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи), що будуть визнані у вищому навчальному закладі постійного місця навчання вітчизняного чи іноземного учасника освітнього процесу. При цьому загальний період навчання для таких учасників за програмами кредитної мобільності залишається незмінним.

6. Навчання вітчизняних та іноземних учасників освітнього

процесу за узгодженими між вищими навчальними закладами (науковими установами) – партнерами освітніми програмами, що включають програми академічної мобільності, може передбачати отримання випускниками документа про вищу освіту вищого навчального закладу (наукової установи) – партнера, а також спільних або подвійних документів про вищу освіту вищих навчальних закладів (наукових установ) – партнерів.

7. Формами академічної мобільності для учасників освітнього процесу, що здобувають освітні ступені молодшого бакалавра, бакалавра, магістра та доктора філософії у вітчизняних вищих навчальних закладах, є:

- навчання за програмами академічної мобільності;
- мовне стажування;
- наукове стажування.

8. Формами академічної мобільності для осіб, що здобувають наукову ступінь доктора наук, науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників та інших учасників освітнього процесу, є:

- участь у спільних проектах;
- викладання;
- наукове дослідження;
- наукове стажування;
- підвищення кваліфікації.

9. Учасники освітнього процесу, які є здобувачами вищої освіти в межах програм внутрішньої мобільності, зараховуються до вищих навчальних закладів (наукових установ) – партнерів в Україні як такі, що тимчасово допущені до освітнього процесу і мають права та обов'язки здобувачів вищої освіти вітчизняного вищого навчального закладу (наукової установи).

10. За домовленістю між учасниками академічної мобільності:

- здійснюється відбір учасників освітнього процесу для участі в програмах академічної мобільності;
- регламентуються перелік вимог та документів, необхідних для підтвердження участі в програмі академічної мобільності, процедура і строк їх подання;

- визначаються етапи, фінансові умови, види та форми академічної мобільності, тривалість і зміст навчання та стажування у вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах;
- визначаються умови визнання результатів навчання, стажування або проведення наукових досліджень та звітування науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників.

11. За здобувачами вищої освіти на період навчання в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) – партнері на території України чи поза її межами зберігаються відповідно до укладеного договору про академічну мобільність місце навчання та виплата стипендії згідно із законодавством протягом навчання, стажування чи провадження наукової діяльності в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) – партнері на території України чи поза її межами, якщо стипендія не передбачена умовами академічної мобільності.

12. Особи, що уклали договори про навчання за програмою академічної мобільності, не відраховуються із складу здобувачів вищої освіти на період реалізації права на академічну мобільність та обліковуються в Єдиній державній електронній базі з питань освіти.

13. Здобувач вищої освіти, крім вивчення у вищому навчальному закладі – партнері обов’язкових навчальних дисциплін, має право самостійного вибору додаткових навчальних дисциплін за погодженням з вищим навчальним закладом, що направив його на навчання.

14. Іноземні здобувачі вищої освіти, що реалізують право на академічну мобільність в рамках договорів про співробітництво між вітчизняними та іноземними вищими навчальними закладами (науковими установами) – партнерами, можуть бути зараховані на навчання до вітчизняних вищих навчальних закладів:

- за рахунок коштів міжнародних програм та організацій;
- за рахунок власних надходжень вищих навчальних закладів;

- за рахунок коштів фізичних або юридичних осіб;
- на умовах безоплатного навчання у разі взаємного обміну здобувачами вищої освіти, в тому числі за спільними освітніми програмами, які передбачають отримання спільного або подвійного документа (документів) про вищу освіту на умовах безоплатного навчання у разі міжнародного обміну здобувачами вищої освіти, якщо кількість таких іноземних здобувачів вищої освіти не перевищує кількість вітчизняних здобувачів вищої освіти, які навчаються в іноземному вищому навчальному закладі – партнері в межах програм академічної мобільності відповідно до укладених між вищими навчальними закладами договорів про міжнародну академічну мобільність.

15. Науково-педагогічні, наукові, педагогічні працівники вищих навчальних закладів (наукових установ) усіх форм власності можуть реалізувати право на академічну мобільність для провадження професійної діяльності відповідно до укладеного договору про участь у програмі академічної мобільності. При цьому за зазначеними працівниками зберігається основне місце роботи у вітчизняному вищому навчальному закладі (науковій установі) до одного року. Оплата праці відповідно до законодавства за основним місцем роботи зберігається на строк до шести місяців, якщо вона не передбачена програмою академічної мобільності.

16. Іноземні наукові, педагогічні працівники вищих навчальних закладів (наукових установ), які залучені до провадження освітньої та наукової діяльності, під час перебування у вітчизняному вищому навчальному закладі (науковій установі) – партнері мають усі права та обов'язки його працівників.

Умови приїзду провідних іноземних науковців та діячів освіти на запрошення вітчизняних вищих навчальних закладів (наукових установ) та їх перебування в Україні можуть визначатися додатковими договорами, укладеними між вітчизняним вищим навчальним закладом (науковою установою) та запрошеною особою.

17. Визнання результатів навчання здійснюється на основі Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи.

Порівняння обсягу навчального навантаження під час здобуття вищої освіти в межах програми академічної мобільності повинне ґрунтуватися на зіставленні результатів навчання, яких було досягнуто здобувачем вищої освіти у вищому навчальному закладі – партнері, та результатів навчання, запланованих освітньою програмою вищого навчального закладу, в якому здобувач навчається на постійній основі.

Якщо здобувач вищої освіти під час перебування у вищому навчальному закладі (науковій установі) – партнері, на базі якого реалізується право на академічну мобільність, не виконав програму навчання, то після повернення до вищого навчального закладу (наукової установи), в якому він навчається на постійній основі, йому може бути запропоновано індивідуальний графік ліквідації академічної заборгованості або повторний курс навчання за рахунок коштів фізичних чи юридичних осіб.

**РОЗ'ЯСНЕННЯ ОКРЕМИХ ПУНКТІВ
ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА
НА АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ**

*Укладення договору про участь за програмою академічної
мобільності*

Пункти 11, 12 та 15 положення передбачають укладення договору про участь у програмі академічної мобільності. Наявність такого договору є інструментом забезпечення прав та дотримання обов'язків учасників академічної мобільності, а також уникнення суперечностей після завершення перебування особи за програмою академічної мобільності та повернення до основного закладу вищої освіти.

Які сторони повинні підписати договір про академічну мобільність?

Договори укладають вітчизняні учасники академічної мобільності (студенти, аспіранти, докторанти, науково-педагогічні, педагогічні, наукові працівники) та вітчизняні вищі навчальні заклади (наукові установи), у яких вони (учасники академічної мобільності) навчаються/працюють/провадять наукову діяльність до початку реалізації академічної мобільності.

Якщо студент за індивідуальним запрошенням їде на навчання/стажування до іноземного закладу, чи повинен базовий університет із тим закладом укласти Договір?

Ні, вітчизняний заклад вищої освіти не укладає договір із іноземним закладом вищої освіти (науковою установою), де учасник освітнього процесу перебуватиме за програмою академічної мобільності. Договір укладають учасник освітнього процесу (учасник академічної мобільності) і вітчизняний заклад вищої освіти, у якому навчається/працює особа.

Яку інформацію повинен містити договір?

Це залежить від виду та форми академічної мобільності, а

також від того, хто є учасником мобільності.

Рекомендується включати у договір між вітчизняним здобувачем вищої освіти та вітчизняним вищим навчальним закладом (науковою установою) таку інформацію:

- навчальний рік реалізації академічної мобільності;
- період проведення академічної мобільності (семестр, місяць), вид/форма академічної мобільності;

Персональні дані учасника академічної мобільності:

- 1) Прізвище, ім'я по-батькові;
- 2) рівень вищої освіти/освітньо-кваліфікаційний рівень (бакалавр/магістр), що здобувається;
- 3) факультет, напрям підготовки/спеціальність; рік навчання.

Інформація про вищі навчальні заклади/наукові установи:

- 1) Вітчизняний заклад вищої освіти/наукова установа (сторона, яка відправляє учасника академічної мобільності);
- 2) Іноземний (або вітчизняний у разі внутрішньої мобільності) заклад вищої освіти/наукова установа (сторона, яка приймає учасника академічної мобільності)

Рекомендуємо узгоджувати, за можливості, навчальні програми до початку реалізації програми академічної мобільності з метою визначення можливості або неможливості виконання програми навчання в основному закладі вищої освіти.

- підтвердження учасником академічної мобільності, що він/вона уважно ознайомилися із академічною програмою іноземного закладу вищої освіти перед заповненням цієї частини договору;
- інформація про тип документу, який учасник академічної мобільності отримає після завершення програми академічної мобільності (диплом, сертифікат, академічна довідка тощо);
- фінансові умови участі у програмі академічної мобільності (повне фінансування участі у програмі академічної мобільності = студент не отримує стипендію у вітчи-

зняному закладі вищої освіти; часткове фінансування участі у програмі академічної мобільності = заклад вищої освіти зберігає виплату стипендії учаснику академічної мобільності);

- підписи завідувача кафедри/декана/проректора з міжнародної діяльності/начальника відділу міжнародного співробітництва/ректора, а також підпис учасника академічної мобільності;
- інша інформація, яку заклади вищої освіти/наукові установи вважають за необхідне додати у договір.

ОРІЄНТОВНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ПРОГРАМУ В ІНОЗЕМНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ/НАУКОВІЙ УСТАНОВІ

Курси у закладі вищої освіти, який приймає учасника академічної мобільності				Відповідні курси у закладі вищої освіти, який відправляє учасника академічної мобільності (і які вищий заклад освіти погоджується перезарахувати)			
Код курсу (за наявності)	Назва курсу	ЄКТС кредити	Семестр	Код курсу (за наявності)	Назва курсу	ЄКТС кредити	Семестр
Загальна кількість кредитів ЄКТС: _____				Загальна кількість кредитів ЄКТС: _____			

Якщо договір між аспірантом/докторантом та закладом вищої освіти (науковою постановою)

- навчальний рік реалізації академічної мобільності, період проведення академічної мобільності (семестр, місяць), вид/форма академічної мобільності;
- персональні дані учасника академічної мобільності:

1) ПІБ;

2) освітньо-науковий/науковий рівень (аспірант/докторант), що здобувається;

3) спеціальність; рік здійснення підготовки.

- інформація про вищі навчальні заклади/наукові установи:

1) вітчизняний заклад вищої освіти/наукова установа (сторона, яка відправляє учасника академічної мобільності);

2) іноземний (або вітчизняний у разі внутрішньої мобільності) заклад вищої освіти/наукова установа (сторона, яка приймає учасника академічної мобільності).

- інформація про дослідницьку програму в іноземному (або вітчизняному у разі внутрішньої мобільності) закладі вищої освіти/науковій установі:

1) тема та короткий зміст дослідження;

2) керівник дослідження у вітчизняному закладі вищої освіти/науковій установі, керівник дослідження в іноземному закладі вищої освіти/науковій установі;

3) опис дослідницької діяльності впродовж програми академічної мобільності.

- документ, який учасники академічної мобільності отримає після завершення програми академічної мобільності (диплом, сертифікат тощо);
- фінансові умови участі у програмі академічної мобільності (повне фінансування участі у програмі академічної мобільності = аспірант/докторант не отримує стипендію у вітчизняному закладі вищої освіти; часткове фінансування участі у програмі академічної мобільності = заклад вищої

освіти зберігає виплату стипендії учаснику академічної мобільності);

- підписи керівника програми/завідувача кафедри/декана/проректора з міжнародної діяльності/начальника відділу міжнародного співробітництва/ректора, а також підпис учасника академічної мобільності;
- інша інформація, яку заклади вищої освіти /наукові установи вважають за необхідне додати у договір.
- якщо договір між науковим, педагогічним та науково-педагогічним працівником та закладом вищої освіти (науковою установою):
- навчальний рік реалізації академічної мобільності, період проведення академічної мобільності (семестр, місяць), вид/форма академічної мобільності;
- персональні дані учасника академічної мобільності:

1) ПІБ;

2) факультет, кафедра, посада;

3) науковий ступінь/вчене звання.

- інформація про вищі навчальні заклади/наукові установи:

1) вітчизняний заклад вищої освіти /наукова установа (сторона, яка відправляє учасника академічної мобільності);

2) іноземний (або вітчизняний у разі внутрішньої мобільності) заклад вищої освіти /наукова установа (сторона, яка приймає учасника академічної мобільності).

- інформація про програму академічної мобільності в іноземному (або вітчизняному у разі внутрішньої мобільності) закладі вищої освіти/науковій установі:

1) опис діяльності наукового, педагогічного, науково-педагогічного працівника впродовж програми академічної мобільності.

- документ, який учасник академічної мобільності отримає після завершення програми академічної мобільності (диплом, сертифікат тощо);

- фінансові умови участі у програмі академічної мобільності (повне фінансування участі у програмі академічної мобільності = науковий, педагогічний, науково-педагогічний працівник не отримує оплату праці у вітчизняному закладі вищої освіти; часткове фінансування участі у програмі академічної мобільності = заклад вищої освіти зберігає оплату праці учаснику академічної мобільності на строк до шести місяців);
- підписи завідувача кафедри/декана/проректора з міжнародної діяльності/начальника відділу міжнародного співробітництва/ректора, а також підпис учасника академічної мобільності;
- інша інформація, яку заклади вищої освіти/наукові установи вважають за необхідне додати у договір.

Збереження виплати стипендії/заробітної плати

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Порядок реалізації права на академічну мобільність передбачає збереження місця навчання та виплату стипендії

Виплата стипендії зберігається у повному обсязі, якщо програма академічної мобільності не передбачає повного стипендіального забезпечення.

За здобувачами вищої освіти на період навчання в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) – партнері на території України чи поза її межами зберігаються відповідно до укладеного договору про академічну мобільність місце навчання та виплата стипендії згідно із законодавством протягом навчання, стажування чи провадження наукової діяльності в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) – партнері на території України чи поза її межами, якщо стипендія не передбачена умовами академічної мобільності».

З метою унормування питання виплати стипендій учасникам академічної мобільності відповідні зміни готуються до постанови КМУ № 882 «Питання стипендіального забезпечення».

У яких випадках передбачено збереження стипендії за студентом, який бере участь у програмі академічної

мобільності?

- Якщо студент не отримує фінансування за програмою мобільності (усі форми академічної мобільності);
- Якщо студент отримує часткове фінансування (напр., вартість проживання програма покриває (або надають гуртожиток), а кошти на щоденні витрати і харчування не передбачені програмою);
- Якщо студент за програмою мобільності (кредитна мобільність) не може прослухати в закордонному закладі вищої освіти достатньої кількості курсів, які будуть перезараховані у вітчизняному закладі вищої освіти, і студент додатково виконує індивідуальну програму навчання у вітчизняному закладі вищої освіти (обов'язково узгоджувати план навчання у закордонному закладі вищої освіти із навчальною частиною (кафедра, деканат) вітчизняного закладу вищої освіти).

Облік договорів про навчання у ЄДЕБО

З метою систематизації даних про кількість учасників академічної мобільності, у тому числі за формами та видами, а також з метою належного адміністрування особи, що уклали договори про навчання за програмою академічної мобільності обліковуються у Єдиній державній електронній базі з питань освіти.

У 2015 р. відповідний функціонал з'явився на сайті ЄДЕБО.

Чи передбачається стажування (не мовне та не наукове) студентів у компаніях чи підприємствах за кордоном?

Ні, не передбачається (п.7: формами академічної мобільності для учасників освітнього процесу, що здобувають освітні ступені молодшого бакалавра, бакалавра, магістра та доктора філософії, є:

- навчання за програмами академічної мобільності (кредитна мобільність або ступенева);
- мовне стажування;
- наукове стажування.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АКАДЕМІЧНУ МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

1. Загальні положення

1.1. Положення розроблено відповідно до: Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (частини першої статті 13 п.23, статті 46 п.2, статті 62 п.17); Закону України «Про освіту»; Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (із змінами) від 19.05.2016 № 1379-VIII; Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. № 266, «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» № 579 від 12 серпня 2015 р.; Статуту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, прийнятого конференцією трудового колективу від 25 квітня 2016 р., затвердженого і зареєстрованого у Міністерстві освіти і науки України 23 листопада 2016 року, реєстраційний № 1409 та інших нормативно-правових актів в галузі вищої освіти.

1.2. Положення регламентує діяльність Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (*далі ЧНУ*) щодо організації академічної мобільності студентів і встановлює загальний порядок організації різних програм академічної мобільності студентів на території України і за кордоном.

1.3. Академічна мобільність передбачає участь студентів в освітньому процесі вищого навчального закладу (в Україні або за кордоном), проходження навчальної або виробничої практики,

проведення наукових досліджень з можливістю перезарахування в установленому порядку освоєних навчальних дисциплін, практик тощо.

1.4. Академічна мобільність студентів здійснюється на підставі укладення угод про співробітництво між ЧНУ та іноземним вищим навчальним закладом; ЧНУ та іншим навчальним закладом України; ЧНУ та групою вищих навчальних закладів різних країн за узгодженими й затвердженими в установленому порядку індивідуальними навчальними планами студентів, програмами навчальних дисциплін, а також у рамках міжурядових угод про співробітництво в галузі освіти. ЧНУ і вищі навчальні заклади, які уклали між собою угоду про співробітництво, в межах цього Положення надалі іменуються «вищі навчальні заклади-партнери».

1.5. Основними видами академічної мобільності є:

- зовнішня академічна мобільність – навчання, включаючи проходження практик студентів ЧНУ у вищих навчальних закладах за кордоном впродовж певного періоду;
- внутрішня академічна мобільність – навчання, включаючи проходження практик студентів ЧНУ в інших вищих навчальних закладах України впродовж певного періоду.

1.6. Переважним способом здійснення академічної мобільності студентів ЧНУ є направлення їх до вищих навчальних закладів-партнерів з метою:

- навчання на основі двосторонніх або багатосторонніх угод між ЧНУ та вищими навчальними закладами-партнерами щодо програм академічної мобільності (*без отримання другого документа про вищу освіту*);
- навчання на основі двосторонніх або багатосторонніх угод між ЧНУ та вищими навчальними закладами-партнерами щодо програм академічної мобільності (*з можливістю отримання двох документів про вищу освіту*);
- проходження мовної практики;
- проходження навчальних та виробничих практик.

1.7. Умови навчання і перебування студентів-учасників академічної мобільності та інші питання визначаються двосторон-

німи або багатосторонніми угодами між ЧНУ та вищими навчальними закладами-партнерами.

2. Цілі та завдання академічної мобільності студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

2.1. Основними цілями академічної мобільності студентів ЧНУ є:

- підвищення якості вищої освіти;
- підвищення ефективності наукових досліджень;
- підвищення конкурентоздатності випускників ЧНУ на українському та міжнародному ринках освітніх послуг та праці;
- збагачення індивідуального досвіду студентів щодо інших моделей створення та поширення знань;
- залучення світового інтелектуального потенціалу до вітчизняного освітнього процесу на основі двосторонніх та багатосторонніх угод між вищими навчальними закладами-партнерами;
- встановлення внутрішніх та зовнішніх інтеграційних зв'язків;
- гармонізація освітніх стандартів вищих навчальних закладів-партнерів.

2.2. Основними завданнями академічної мобільності студентів ЧНУ є:

- підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки студентів, проведення досліджень з використанням сучасного обладнання і технологій, опанування новітніми методами дослідження, набуття досвіду проведення науково-дослідної роботи та впровадження її результатів;
- набуття професійного досвіду під час проходження навчальних та виробничих практик;
- можливість одночасного отримання студентом ЧНУ подвійного диплому про вищу освіту з додатками встановленого у вищих навчальних закладах-партнерах зразка та

- інформації про систему оцінювання в них навчальних здобутків студентів;
- підвищення рівня володіння іноземними мовами;
 - посилення інтеграції освіти і науки, розвиток подальших наукових досліджень;
 - поглиблення знань національних культур інших країн, а також поширення знань про мову, культуру, освіту і науку України;
 - підтримка соціальних, економічних, культурних, політичних взаємовідносин та зв'язків з іншими країнами.

3. Організаційне забезпечення академічної мобільності

3.1. До участі у програмах академічної мобільності допускаються студенти переважно з другого курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та студенти другого (магістерського) рівня вищої освіти.

3.2. Відбір студентів для участі в програмах академічної мобільності здійснюється конкурсною комісією ЧНУ з урахуванням рейтингу успішності, участі у науковій роботі та знання іноземної мови.

Конкурсну комісію очолює проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків. Склад конкурсної комісії формує відділ міжнародних зв'язків (до складу входять представники випускової кафедри і обов'язково представники органів студентського самоврядування) та затверджує ректор.

3.3. Якщо студент бере участь у міжнародній програмі академічної мобільності, конкурсний відбір здійснюється організацією, яка надає студенту грант на умовах і за критеріями, визначеними в установчих-документах конкурсу.

3.4. Перелік необхідних документів для участі в програмі академічної мобільності студентів ЧНУ вищих навчальних закладів-партнерів, процедура їх подання регламентується угодами між ЧНУ та вищими навчальними закладами-партнерами.

3.5. В рамках угоди студент направляється на навчання у

вищий навчальний заклад-партнер згідно з наказом по ЧНУ.

3.6. Етапи, тривалість, зміст навчання у ЧНУ та вищих навчальних закладах-партнерах визначаються навчальними планами, графіками освітнього процесу, чинними у ЧНУ та вищих навчальних закладах-партнерах. Узгоджені навчальні плани та графіки освітнього процесу затверджуються ректором ЧНУ та керівниками вищих навчальних закладів-партнерів.

3.7. При формуванні індивідуального навчального плану студента враховується фактичне виконання студентом індивідуальних навчальних планів поточного та попередніх навчальних років.

3.8. Окрім вивчення у ЧНУ чи у вищому навчальному закладі-партнері обов'язкових навчальних дисциплін студент має право самостійного вибору додаткових навчальних дисциплін, якщо це передбачено відповідними угодами між ЧНУ та вищими навчальними закладами-партнерами.

4. Визнання та перезарахування результатів навчання студента у вищому навчальному закладі-партнері

4.1. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича визнає еквівалентними та перезараховує результати навчання студента у вищому навчальному закладі-партнері.

4.2. Визнання результатів навчання в рамках академічного співробітництва з вищими навчальними закладами-партнерами здійснюється з використанням європейської системи трансферу та накопичення кредитів ECTS або з використанням системи оцінювання навчальних здобутків студентів, прийнятої у країні вищого навчального закладу-партнера, якщо в ній не передбачено застосування ECTS.

4.3. Навчальні дисципліни та інші види навчальної діяльності зазначаються в індивідуальному навчальному плані студента.

4.4. Порядок перезарахування визначається угодою, яка підписується перед поїздкою на навчання.

Перезарахування вивчених навчальних дисциплін здійснюється на підставі представленого студентом документа з перелі-

ком та результатами навчальних досягнень з навчальних дисциплін, кількістю кредитів та інформацією про систему оцінювання навчальних здобутків студентів, завіреного в установленому порядку у вищому навчальному закладі-партнері.

За рішенням кафедри, що забезпечує читання тієї чи іншої дисципліни, студенту перезараховуються результати його навчальних досягнень у шкалі ECTS (A, B, C...) за максимальною кількістю балів відповідно до університетської шкали (100-бальної) (рішення ректорату від 03.02.2017 р.).

4.5. Студентів можуть бути перезараховані професійно-орієнтовані вибіркові дисципліни, прямих аналогів яких не існує в навчальному плані за відповідної спеціальністю у ЧНУ, але які відповідають освітньо-кваліфікаційній характеристиці цієї спеціальності і якщо вивчення професійно-орієнтованих вибіркових дисциплін у певному обсязі передбачене відповідною спеціальністю у семестрі (навчальному році), під час якого здійснюється мобільність, чи у наступних семестрах (роках).

4.6. Порядок ліквідації академічної різниці визначається ЧНУ та вищими навчальними закладами-партнерами відповідно до чинного законодавства.

4.7. Академічна різниця нормативних та вибіркових навчальних дисциплін за індивідуальним навчальним планом студента (*не більше 10 навчальних дисциплін*) складається впродовж семестру після повернення із навчання.

4.8. Атестація студентів, які навчаються за програмою академічної мобільності, здійснюється в встановленому порядку.

4.9. Результати підсумкової атестації студентів у період навчання у вищому навчальному закладі – партнері виставляються за шкалою, прийнятою у вищому навчальному закладі-партнері і переводяться у шкалу, прийняту у ЧНУ.

4.10. За умови, якщо студент ЧНУ хоче реалізувати право на міжнародну академічну мобільність з власної ініціативи і поза програмами, то він звертається з повною інформацією про зміст програми до відділу міжнародних зв'язків, випускової кафедри та дирекції інституту, деканату факультету. Якщо обрана студентом програма не суперечить умовам цього Положення, то

студент має право на мобільність. При цьому студенту за його заявою надається академічна відпустка.

4.11. Студент має право на відрядження і для короткочасного стажування (від 1 до 3 місяців) під час навчального семестру за умови відпрацювання пропущеного навчального матеріалу після повернення.

4.12. Інформація про вивчені дисципліни за програмами академічної мобільності зазначається у додатку до документів (дипломі) про вищу освіту.

5. Обов'язки вищих навчальних закладів-партнерів

5.1. ЧНУ зобов'язаний:

- укласти угоду про співробітництво щодо реалізації програми академічної мобільності студентів між ЧНУ та вищим навчальним закладом-партнером й узгодити навчальні програми;
- забезпечити вільний і рівний доступ студентів до інформації про наявні програми академічної мобільності та діючі критерії відбору;
- надавати студентам консультативні послуги під час оформлення документів для участі у програмах академічної мобільності;
- контролювати наявність документів, що підтверджують законність перебування студентів-іноземців на території приймаючої країни.

5.2. Випускова кафедра:

- сприяє участі студентів у програмах академічної мобільності з відповідної спеціальності;
- призначає відповідального за координацію участі студентів кафедри у програмах міжнародної академічної мобільності;
- вивчає зміст програми академічної мобільності (*інформаційний пакет, навчальний план, графік освітнього процесу, відповідність навчального навантаження в кредитах ЄКТС навчальним планам та графіку освітнього процесу*)

ЧНУ);

- погоджує до початку програми академічної мобільності (*та у випадку здійснення корегування переліку дисциплін згідно з цим Положенням*) зі студентом-учасником програми кредитної академічної мобільності перелік дисциплін, які вивчатимуться під час участі у програмі міжнародної академічної мобільності, перелік дисциплін, які будуть перезараховані в ЧНУ;
- погоджує спільно із дирекцією інституту, деканатом факультету, за потреби, перенесення термінів вивчення обов'язкових дисциплін та/або індивідуальний план опанування обов'язкових дисциплін для учасників програм міжнародної академічної мобільності;
- координує, за потреби, внесення змін до Договору про академічну мобільність;
- визначає терміни опанування дисциплін та проведення підсумкового контролю, які вивчаються за індивідуальним графіком;
- перезараховує кредити та оцінки, отримані під час навчання у закладі-партнері з дисциплін, передбачених Договором про міжнародну академічну мобільність з урахуванням вимог Положення про організацію освітнього процесу в ЧНУ.

5.3. Дирекції інститутів, деканати факультетів:

- спільно із випусковою кафедрою погоджують перенесення термінів вивчення обов'язкових дисциплін та/або індивідуальний план вивчення обов'язкових дисциплін під час участі у програмі міжнародної академічної мобільності;
- спільно із випусковими кафедрами розглядають питання про терміни вивчення дисциплін та проведення підсумкового контролю, які опановує студент за індивідуальним графіком;
- відповідають за внесення всієї інформації щодо зарахування кредитів і оцінок, отриманих під час навчання у закладі-партнері до навчальної картки студента.

5.4. Вищий навчальний заклад-партнер (в Україні чи за межами держави) зобов'язаний:

- зарахувати студента, направлено на навчання, на визначений договором термін відповідно до норм чинного законодавства приймаючої сторони;
- створити усі необхідні умови для виконання студентом індивідуального навчального плану;
- сприяти студентам у вирішенні візових, житлових та побутових проблем;
- надавати можливість студентам ЧНУ брати участь у наукових конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представляти свої наукові роботи для публікацій, користуватися навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною базами;
- контролювати наявність документів, що підтверджують законність перебування студентів-іноземців на території приймаючої країни;
- після завершення навчання видати студенту документ з переліком та результатами вивчення навчальних дисциплін, кількістю кредитів та інформацією про систему оцінювання навчальних здобутків студентів або документ про вищу освіту з додатком встановленого, у вищому навчальному закладі-партнері, зразка.

5.5. *Обов'язки ЧНУ та вищих навчальних закладів-партнерів (в Україні та на міжнародному рівні) щодо студентів, які беруть участь у програмах академічної мобільності, мають бути обумовлені у відповідних угодах між ЧНУ та вищими навчальними закладами-партнерами щодо програм академічної мобільності студентів.*

6. Права й обов'язки студентів ЧНУ та вищих навчальних закладів-партнерів, які беруть участь у програмах академічної мобільності

6.1. Студенти мають право на:

- продовження навчання або вивчення окремих навчальних дисциплін за спорідненими напрямками та спеціальностями підготовки фахівців у ЧНУ та вищих навчальних закладах-

- партнерах;
- безпечні та нешкідливі умови навчання;
- користування навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною базою ЧНУ чи вищого навчального закладу-партнера, що приймає;
- участь у наукових конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представлення своїх наукових робіт для публікацій;
- можливість отримання документа (*відповідного рівня вищої освіти*) встановленого у ЧНУ чи у вищому навчальному закладі-партнері зразка відбувається відповідно до угоди між вищими навчальними закладами-партнерами щодо програм академічної мобільності.

6.2. Студенти зобов'язані:

- своєчасно надати необхідні документи для участі в програмі академічної мобільності;
- вчасно прибути до місця навчання;
- під час навчання дотримуватися законодавства країни перебування, правил внутрішнього розпорядку, Статуту та інших нормативно-правових документів ЧНУ чи вищого навчального закладу, що приймає;
- успішно пройти навчання за затвердженим індивідуальним навчальним планом;
- після завершення навчання у вищому навчальному закладі-партнері чи ЧНУ вчасно повернутися до ЧНУ чи вищого навчального закладу, що направив на навчання.

7. Звітування та оформлення документів за результатами навчання за програмою академічної мобільності

7.1. Після повернення до ЧНУ, студент надає документ з переліком та результатами вивчення навчальних дисциплін, кількістю кредитів завірених в установленому порядку у вищому навчальному закладі-партнері.

7.2. Якщо студент під час перебування у вищому навчальному закладі-партнері не виконав затверджений індивідуальний

навчальний план, то після повернення до ЧНУ йому може бути запропонований індивідуальний графік ліквідації академічної заборгованості, затверджений в установленому порядку, або повторний курс навчання у ЧНУ.

7.3. Після завершення терміну, передбаченого Договором про міжнародну академічну мобільність, або дострокового припинення участі у програмі академічної мобільності, студент повинен повернутися до ЧНУ та приступити до навчання, про що видається відповідний наказ.

7.4. Студент, що не повернувся в зазначений термін відраховується з університету.

Навчальне видання

**Укладачі: М. І. Олійник М.І., К. С. Кузнєцова,
Т. А. Колтунович, І. Р. Перепелюк**

ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Методичні рекомендації для студентів спеціальності
«Дошкільна освіта»**

Відповідальний за випуск: Олійник М. І.

Технічний редактор: Кузнєцова К. С.

Підписано до друку 25.02.2019 р. Формат 60x84 1/16.
Умов. друк. арк. 10,9. Обл. вид. арк. 11,7. Наклад 100 прим.
Видавничий дім «РОДОВІД»
Україна, 58000, м. Чернівці, вул. Заводська 26, а
Свідоцтво про державну реєстрацію серія ДК № 3784 від 14.05.2010 р.